

ዲያስፖራ ኢንፎርመር Diaspora Informer

በወጪ ንግድና በተለያዩ የኢንቨስትመንት መስኮች
ስተሰማሩ ባለሀብቶች የተሰጡ ማበረታቻዎች

እና

ወደአገር በሚገቡ ዕቃዎች ላይ ስለሚፈጸም
የጉምሩክ ስነስርዓት

በገቢዎችና ጉምሩክ ባለስልጣን የኢንቨስትመንት ድጋፍና ክትትል ዳይሬክቶሬት

ማውጫ

1. መግቢያ	4
2. በተለያዩ የኢንቨስትመንት መስኮች ለተሰማሩ ባለሀብቶች የተሰጡ ማበረታቻዎች	4
2.1 የጉምሩክ ቀረጥ ነፃ ማበረታቻ ተጠቃሚዎች እነማን ናቸው?	4
2.2 የጉምሩክ ቀረጥ ነጻ ማበረታቻዎች ምን ምን ናቸው?	4
2.3 በተሸከርካሪ መመሪያ ቁጥር 4/2005 መሰረት ተሸከርካሪ ለማስገባት የሚፈቀድላቸው የስራ መስኮች እነማን ናቸው?	4
2.4 ተሸከርካሪ ከቀረጥ ነፃ ለማስገባት በየስራ መስኩ ሊሟሉ የሚገባቸው ቅድመ ሁኔታዎች ምንድን ናቸው?	4
2.5 ለሰራተኛ ማጓጓዣ የሚሆን ተሸከርካሪ ማስገባት የሚፈቀድላቸው የስራ መስኮች እነማን ናቸው ?	5
2.6 የገቢ ግብር ነፃ (የታክስ እፎይታ) የሚያገኙ የስራ መስኮች እነማን ናቸው ?	5
2.7 የገቢ ግብር ነፃ ሙብት ለማግኘት በባለሀብቱ ሊቀርቡ የሚገባቸው ሰነዶች ምንድን ናቸው ?	5
2.8 ከጉምሩክ ቀረጥ ነፃ ማበረታቻ ለማግኘት ሁሉም ባለሀብቶች ሊያቀርቡ የሚገቡ ሰነዶች	
2.9 የካፒታል ዕቃ ከጉምሩክ ቀረጥ ነፃ ማበረታቻ ለማግኘት በባለሀብቱ ሊቀርቡ የሚገባቸው ሰነዶች ምን ምን ናቸው?	5
2.10 የግንባታ ዕቃዎችን ከቀረጥ ነፃ ለማስገባት በባለሀብቱ ሊቀርቡ የሚገባቸው ሰነዶች	5
2.11 ተሸከርካሪዎችን ከቀረጥ ነፃ ለማስገባት በባለሀብቱ ሊቀርቡ የሚገባቸው ሰነዶች	6
2.12 ለሰራተኛ ማጓጓዣ ከቀረጥ ነፃ ለማስገባት በባለሀብቱ ሊቀርቡ የሚገባቸው ሰነዶች	6
2.13 በፍራንኮቫሉታ (የባንክ ፍቃድ ሳያስፈልጋቸው) ወደ አገር ዕቃዎችን እንዲያስገቡ የሚፈቀድላቸው ባለሀብቶች እነማን ናቸው?	6
2.14 ቅሬታና አቤቱታ አፈታት አገልግሎት	6
3. በወጪ ንግድ ላይ ለተሰማሩ ባለሀብቶች ተጠቃሚ የሚሆኑበት የማበረታቻ ስርዓቶች	7
3.1 የወጪ ንግድ ማበረታቻ ስርዓት ዓይነቶች ምን ምን ናቸው?	7
3.1.1 የተመላሽ ቀረጥ ሥርዓት (Duty Draw Back Scheme)	7
3.1.2 የቫውቸር ስርዓት (Voucher Scheme)	7
3.1.3 የቦንድድ ኤክስፖርት ፋብሪካ ስርዓት (Bonded export factory scheme)	8
3.1.4 የቦንድድ ኤክስፖርት ማምረቻ መጋዘን ስርዓት (The bonded export manufacturing warehouse scheme)	8.
3.1.5 የቦንድድ ግብዓት አቅርቦት መጋዘን ስርዓት (Bonded Input Supply warehouse scheme)	9
3.1.6 የኢንዱስትሪ ቀጠና ዞን የአሰራር ስርዓት	10
4 በልዩ ልዩ መንገድ ወደአገር የሚገቡ የኢትዮጵያ ዲሞክራሲ አባላት ዕቃዎች የጉምሩክ ስነስርዓት አፈጻጸም	10
4.1 አምስት አመትና ከዚያ በላይ በውጭ ሀገር ቆይተው የሚመለሱ ዲሞክራሲዎች ወደ ሀገር በሚያስገቡት ተሸከርካሪ ስለሚፈጸም የጉምሩክ ፎርማሊቲ	10

4.2 ከገቢ የንግድ እቃዎች የሚሰበሰቡ የቀረጥና ታክስ አይነቶች.....13

4.2.1 የጉምሩክ ቀረጥ፤ ልዩ የጉምሩክ ታሪፍ (Preferential tariff) እና የወጪ ንግድ ታክስ.....13

4.2.2 ኤክሳይዝ ታክስ.....15

4.2.3 ተጨማሪ እሴት ታክስ17

4.2.4 ሱር ታክስ18

4.2.5 በገቢ ዕቃ ከሚጣለው የንግድ ትርፍ ላይ ተቀንሶ የሚከፈል ግብር /Withholding tax /.....19

4.2.6 ከአዲስ ወይም ያገለገለ ቴሌቪዥን የሚሰበሰበው ቀረጥና ታክስ እንዴት ይሰላል?21

4.2.7 የንግድ ዕቃዎች ወደሃገር ለማስገባት ሊሟሉ የሚገባቸው ሰነዶች.....22

4.3 ገንዘብ ይዞ ወደ ኢትዮጵያ ለመግባትና ከኢትዮጵያ ለመውጣት
 መንገደኛው (ዳያስፖራውን ጨምሮ) ሊያሟላቸው የሚገቡ ቅድመ ሁኔታዎች22

4.4 የበጎ አድራጎት እቃዎችና የጉምሩክ ስነስርዓት23

4.4.1 የበጎ አድራጎት ድርጅቶችና ማህበራት ወደ ሀገር ከቀረጥና ታክስ ነፃ
 የሚያስገቡዎቸው እቃዎች.24

4.4.2 የቀረጥ ነፃ ሙብት ተጠቃሚ ለመሆን በበጎ አድራጎት ድርጅቶች
 እና ማህበራት ሊሟሉ የሚገቡ ሰነዶች24

4.4.3 ዕቃን በዋስትና ወይም በቀረጥና ታክስ ክፍያ እንዲገባ ስለመፍቀድ.....24

4.4.4 ከጉምሩክ ቀረጥና ታክስ ነፃ እንዲገቡ የሚፈቀዱ ተሽከርካሪዎች፤ ሞተር ብስክሌቶች እና
 መለዋወጫዎች25

4.4.5 የቀረጥ ነፃ ሙብትን አላግባብ ስለመገልገል25

I. መግቢያ

በተለያዩ ሀገራት የሚገኙ የኢትዮጵያ ዳያስፖራ አባላት መዋዕለ ንዋያቸውን በትውልድ ሀገራቸው ላይ በማፍሰስ፣ ዕውቀትና ቴክኖሎጂን በማሸጋገር እየተካሄደ በሚገኘው የልማት ግንባታ ሂደት ላይ እንዲሳተፉና ራሳቸውንና ሀገራቸውን እንዲጠቅሙ በመንግስት ጥሪ ተደርጓል። እየተካሄደ ባለው የአገሪቱ ኢኮኖሚያዊና ማህበራዊ እንቅስቃሴ ውስጥ ዋና ተዋናይ እንዲሆኑ የሚያስችል ፖሊሲ ተቀርቦ በርካታ እንቅስቃሴዎች እየተደረጉ ይገኛሉ። በአገሪቱ የልማት ጉዞ ውስጥ ጉልህ ሚና እንዲኖራቸው የሚያበረታቱ ህጎች፣ ደንቦችና መመሪያዎችም ወጥው ስራ ላይ ውለዋል።

ከነዚህም ማበረታቻዎች መካከል የታክስ ፖሊሲዎቹ አካል የሆኑት የገቢ ግብር ነፃ ማበረታቻዎች፣ የጉምሩክ ቀረጥ ነጻ ማበረታቻዎች፣ በወጪ ንግድ ለተሰማሩ ባለሀብቶች የተሰጡ የቀረጥ ተመላሽ፣ የቫውቸር ስርዓት ማበረታቻዎች ወ.ዘ.ተ ዋና ተጠቃሽ ናቸው። የገቢዎችና ጉምሩክ ባለስልጣን ለነዚህ ስርዓቶች ማስፈጸሚያ የሚሆኑ የአሠራር ሥርዓቶችን ቀርቦ የዳያስፖራ አባላት የተቀላጠፈ አገልግሎት የሚያገኙበትን ሁኔታዎች በማመቻቸት የበኩሉን ድጋፍ እያደረገ ይገኛል። የዳያስፖራ አባላት እነዚህን በመንግስት የተሰጡ ማበረታቻዎች እና የማስፈጸሚያ ሥርዓቶችን በውል ተረድተውና ተገንዝበው እንዲጠቀሙባቸው ለማስቻልም በተለያዩ መንገዶች መረጃዎቹን ተደራሽ ለማድረግ ጥረት ሲያደርግ ቆይቷል።

አሁንም እነዚህን መረጃዎች በስራ ላይ ካሉት ወቅታዊ ህጎች፣ ደንቦችና መመሪያዎች ጋር በማገናዘብ ይህን ሰነድ አዘጋጅቷል። ሰነዱ መግቢያውን ጨምሮ አራት ክፍሎችን ይዟል። እነዚህም በተለያዩ የኢንቨስትመንት መስኮች ለተሰማሩ ባለሀብቶች የተሰጡ ማበረታቻዎችን፣ በወጪ ንግድ ላይ የተሰማሩ ባለሀብቶች ተጠቃሚ የሚሆኑበት የማበረታቻ ስርዓቶችን፣ እና በልዩ ልዩ መንገድ ወደ ሀገር የሚገቡ የኢትዮጵያ ዳያስፖራ አባላት ዕቃዎች የጉምሩክ ስነስርዓት አፈጻጸምን የሚዳስሱ ናቸው።

II. በተለያዩ የኢንቨስትመንት መስኮች ለተሰማሩ ባለሀብቶች የተሰጡ ማበረታቻዎች

2.1. የጉምሩክ ቀረጥ ነፃ ማበረታቻ ተጠቃሚዎች እነማን ናቸው?

በሚከተሉት የኢንቨስትመንት መስኮች የተሰማሩ ባለሀብት የማበረታቻው ተጠቃሚ ይሆናል

- በማምረቻ ኢንዱስትሪ፤
- በግብርና
- በኮንስትራክሽን ስራ ተቋራጭነት
- የኮከብ ደረጃ ባላቸው ሆቴሎች(ሪዘርት)ሆቴሎችን ጨምሮ ሞቴሎች ሬስቶራንቶችና ሎጆዎች
- በመገናኛ ቴክኖሎጂ(ICT)ልማት
- በአስጎብኝነት ስራ
- በኤሌትሪክ ኃይል ማመንጫ ማስተላለፊያና ማሰራጨ
- የራስን ህንፃ በመገንባት የሚሰጥ ትምህርትና ስልጠና
- የራስን ህንፃ በመገንባት የሚሰጥ የጤና አገልግሎት
- በአርቲቴክቸር እና ኢንጅነሪንግ ስራዎች የቴክኒክ ምርመራ ትንተና፤
- ተሽከርካሪ የማይጨምር የካፒታል እቃዎች ኪራይ ላይ የተሰማሩ እንዲሁም ቡታጋዝ ወይም ቢቱመን ወደ ሀገር በማስመጣትና በግ፣ ፍየል፣ ግመልና የጋማ ከብት በማርባት በቆም ወደ ውጭ ሀገር መላክ ተግባር ላይ የሚሰማሩ ባለሀብት የቀረጥ ነጻ ማበረታቻ ተጠቃሚ ይሆናል።

¹ ይህ ሰነድ ለደንበኞች መረጃ ለመስጠት ታስቦ የተዘጋጀ ሲሆን ፍርድ ቤት ለሚቀርቡ ጉዳዮች በማስረጃነት አይቀርብም

This document is here to provide you information and shall never be used as evidence to be presented to court.

2.2. በጉምሩክ ቀረጥ ነጻ ማበረታቻ ወደ ሀገር እንዲገቡ የሚፈቀዱ እቃዎች

- አዲስ ድርጅት ለማቋቋም ወይም ነባር ድርጅትን ለማስፋፋት ወይም ለማሻሻል የሚያስፈልጉ የካፒታልና ግንባታ ዕቃዎች፤
- ከካፒታል ዕቃው ጠቅላላ ዋጋ 15 በመቶ የማይበልጡ መለዋወጫዎች ሲሆኑ መለዋወጫዎችን ባለሀብቱ ወደ ሀገር በቀረጥ ነጻ እንዲያስገባ የሚፈቀድለት ፕሮጀክቱ ማምረት ወይም አገልግሎት መስጠት ከጀመረበት ጊዜ ጀምሮ በአምስት ዓመት ጊዜ ውስጥ ይሆናል።
- በተሽከርካሪ መመሪያ ቁጥር 4/2005 በተቀመጠው ዓይነትና መጠን ለኢንቨስትመንቱ ስራ የሚወሉ ተሽከርካሪዎች ናቸው።

2.3. በተሽከርካሪ መመሪያ ቁጥር 4/2005 መሰረት ተሽከርካሪ ለማስገባት የሚፈቀዱት የስራ መስኮች እነማን ናቸው?

- በማምረቻ ኢንዱስትሪ፣ በግብርና፣ በኮንስትራክሽን ስራ ተቋራጭነት፣ የኮከብ ደረጃ ባላቸው ሆቴሎች (ሪዞርት ሆቴሎች ጨምሮ)፣ ሞቴሎች፣ ሬስቶራንቶችና ሎጆ፣ በመገናኛ ቴክኖሎጂ (ICT) ልማት፣ በአስጎብኝነት ስራ፣ በኤሌትሪክ ኃይል ማመንጫ ማስተላለፊያና ማሰራጨ የስራ መስኮች አዳዲስ ፕሮጀክቶችን ለሚያቋቁሙ ወይም ነባር ድርጅታቸውን ለሚያስፋፉ ባለሀብቶች ብቻ ይሆናል።

2.4. ተሽከርካሪ ከቀረጥ ነጻ ለማስገባት በየስራ መስኩ ሊሟሉ የሚገባቸው ቅድመ ሁኔታዎች ምንድን ናቸው?

- በማምረቻ ኢንዱስትሪ ኢንቨስትመንት የስራ መስክ ላይ ለተሰማሩ ቢያንስ 10 ሚሊዮን ብር ካፒታል ለፕሮጀክቱ ማዋል አለባቸው።
- በግብርና ኢንቨስትመንት ለተሰማሩ ባለሀብቶች በመመሪያው ቁጥር 4/2005 ባስቀመጠው መሰረት በሚያለማው የመሬት ስፋት፣ በሚኖረው የእንስሳት ብዛት፣ የቀፎ ብዛት፣ የሰው ሰራሽ ኩሬ ይዘት ወይም ለፕሮጀክቱ ባዋለው የመሬት ስፋት የሚወሰን ይሆናል።
- በኮንስትራክሽን ስራ ተቋራጭነት የተሰማሩ የሚመለከታቸው የመንግስት አካል ለየደረጃው እንደሚያስፈልጉ ከዘረዘራቸው የካፒታል መሳሪያዎች በዋጋ 25 በመቶ ያህሉን ከወጭ ለማስገባቱ የማስጫኛ ሰነድ እና የግዥ ደረሰኝ ወይም ከአገር ውስጥ የገዛ ከሆነ የግዥ ወሉን ከአስፈላጊ ሰነዶች ጋር ሲያሟሉ፤
- የኮከብ ደረጃ ላላቸው ሆቴሎች(ሪዞርቶች ሆቴሎችን ጨምሮ) ሞቴል፣ ሬስቶራንትና የሎጅ አገልግሎት ኢንቨስትመንት ለተሰማሩ የፕሮጀክቱ ተግባራዊ እንቅስቃሴ ስለመጀመሩ ማለትም የህንጻው ግንባታ፣ መሰረተ ልማት እና መጋዘን የመሳሰሉ እየተሰሩ ስለመሆንቸው ፕሮጀክቱ ከሚገኝበት የኢንቨስትመንት መስሪያ ቤት ማስረጃ ማቅረብ
- በአስጎብኝነት አገልግሎት ኢንቨስትመንት ተሰማራ የባህልና ቴሪዝም ሚኒስቴርን ያወጣውን መስፈርት በማሟላት አግባብ ካለው አካል የማስጎብኘት አገልግሎት ፍቃድ አወጥቶ/አግኝቶ አገልግሎት እየሰጠ የሚገኝ ወይም ወደ ኢንቨስትመንት መስኩ የሚሰማራ መሆን ይኖርበታል።

2.5. ለሰራተኛ ማጓጓዣ የሚሆን ተሽከርካሪ ማስገባት የሚፈቀዱት የስራ መስኮች እነማን ናቸው ?

- የማምረቻ ኢንዱስትሪ፣ ግብርና፣ የኮንስትራክሽን ስራ ተቋራጭነት ፣ የኮከብ ደረጃ ባላቸው ሆቴሎች(ሪዞርት ሆቴሎች ጨምሮ) ፣ ሞቴሎች ፣ ሬስቶራንቶችና ሎጆች ፣ በመገናኛ ቴክኖሎጂ (ICT) ልማት ፣ በኤሌትሪክ ኃይል ማመንጫ ማስተላለፊያና ማሰራጨ የስራ መስኮች ለተሰማሩ ባለሀብቶች ናቸው።

2.6. የገቢ ግብር ነጻ (የታክስ እፎይታ) የሚያገኙ የስራ መስኮች እነማን ናቸው ?

- በማምረቻ ኢንዱስትሪ፣ በግብርና፣ በመረጃና መገናኛ ቴክኖሎጂ ልማት መስኮች፣ እና በኤሌትሪክ ኃይል ማመንጫ፣ ማስተላለፍ፣ ማሰራጨ የኢንቨስትመንት መስኮች የተሰማሩ ሲሆን የማበረታቻው የጊዜ መጠን በኢንቨስትመንት ማበረታቻ ደንብ ቁጥር 270/2005 በተያያዘው ሰንጠረዥ መሰረት ይሆናል።

2.7. የገቢ ግብር ነጻ መብት ለማግኘት በባለሀብቱ ሊቀርቡ የሚገባቸው ሰነዶች ምንድን ናቸው ?

- በደንብ ቁጥር 270/2005 መሠረት ማምረት ወይም አገልግሎት መስጠት ስለመጀመሩ ከኢንቨስትመንት ፈቃድ ሰጪ አካላት ማረጋገጫ ደብዳቤ፤
- የታደሰ የኢንቨስትመንት ፈቃድ፤
- የንግድ ሥራ ፈቃድ፤
- የግብር ከፋይ መለያ ቁጥር፤
- የቫት ሰርተፍኬት፤
- ምርታቸውን ወደ ውጭ ለሚልኩ የተላከበት ባንክ ፈቃድ፣ ኢንቨይስ እና ዲክላራሲዮን፤

2.8. ከጉምሩክ ቀረጥ ነፃ ማበረታቻ ለማግኘት ሁሉም ባለሀብቶች ሊያቀርቡ የሚገቡ ሰነዶች

- የኢንቨስትመንት ስርተፊኬት፤
- የንግድ ሥራ ፈቃድ (ሥራ ለጀመረ) ፤
- የግብር ከፋይ መለያ /TIN/፤
- ኮሚርሻል ኢንቨይስ(COMMERCIAL INVOICE) ፤
- ማስጫኛ ሰነድ፤
- የባንክ ፈቃድና የግዢ ትእዛዝ L/C፤
- በትውልድ ኢትዮጵያዊ የውጭ ዜጋ እና በዜግነት የውጭ ዜጎች የመኖሪያ ፈቃድ መታወቂያ፤
- ውጭ አገር ነዋሪ ኢትዮጵያዊ ከኢትዮጵያ ኤምባሲ ተፅፎ በውጭ ጉዳይ ሚ/ር የተረጋገጠ ደብዳቤ፤

2.9. የካፒታል ዕቃ ከጉምሩክ ቀረጥ ነፃ ማበረታቻ ለማግኘት በባለሀብቱ ሊቀርቡ የሚገባቸው ሰነዶች ምን ምን ናቸው?

- ከላይ በተራቁጥር 2.7 የተዘረዘሩት ሰነዶች ብቻ፤

2.10. የግንባታ ዕቃዎችን ከቀረጥ ነፃ ለማስገባት በባለሀብቱ ሊቀርቡ የሚገባቸው ሰነዶች፡- ከላይ በተራ ቁጥር 2.7. ከተዘረዘሩት በተጨማሪ፡-

- የመሬት ይዘታ ደብተር/ካርታ፤
- የግንባታ ሥራ ፈቃድ፤ (የግንባታው አገልግሎት በግልፅ የተጠቀሰ)፤
- የታደሰ የመንግስት ፈቃድ ባገኘ ኮንሰልታንት የተዘጋጀ የጥሬ ዕቃ/ቁሳቁስ ፍጆታ መጠን (Bill of Quantity)፤

2.11. ተሽከርካሪዎችን ከቀረጥ ነፃ ለማስገባት በባለሀብቱ ሊቀርቡ የሚገባቸው ሰነዶች፡- ከላይ በተራ ጥር 2.7. ከተዘረዘሩት በተጨማሪ፡-

- የመሬት ይዘታ ማረጋገጫ፤ ተከራይቶም ከሆነ የኪራይ ውል ማስረጃ፤
- የካፒታል እቃዎች ግዥ ደረሰኝ፤
- የፕሮጀክት አንቅስቃሴ የሚገልፅ ደብዳቤ (ፕሮጀክቱ ካለበት ኢንቨስትመንት ቢሮ)፤

2.12. ለሰራተኛ ማጻጻፍ ከቀረጥ ነፃ ለማስገባት በባለሀብቱ ሊቀርቡ የሚገባቸው ሰነዶች፡- ከላይ በተራ ቁጥር 2.7. ከተዘረዘሩት በተጨማሪ፡-

- የመሬት ይዘታ ማረጋገጫ፤ ተከራይቶም ከሆነ የኪራይ ውል ማስረጃ፤
- የደመወዝ ገቢ ግብር ደረሰኝ፤
- የፕሮጀክት አንቅስቃሴ የሚገልፅ ደብዳቤ(ፕሮጀክቱ ካለበት ኢንቨስትመንት ቢሮ)
- ለፕሮጀክቱ በቋሚነት ተቀጥረው በመሥራት ላይ የሚገኙ ሠራተኞችን ሥም ዝርዝር የያዘ ቢያንስ የሦስት ወር የደመወዝ መክፈያ ሰነድ (Pay-roll)

2.13. በፍራንኮቫሉታ (የባንክ ፍቃድ ሳያስፈልጋቸው) ወደ አገር ዕቃዎችን እንዲያስገቡ የሚፈቀድላቸው ባለሀብቶች እነማን ናቸው?

- ፍራንኮ ቫሉታ ደንብ ቁጥር 88/95 መሰረት አግባብ ባለው የመንግስት መስሪያ ቤት የኢንቨስትመንት ፈቃድ ያገኙ በውጭ አገር በዘላቂነት የሚኖሩ ኢትዮጵያውያን እና የውጭ ዜግነት ያላቸው የኢትዮጵያ ተወላጅ ባለሀብቶች ለኢንቨስትመንት ሥራው የሚሆን የካፒታል ዕቃ፤ ጥሬ ዕቃ እስከ ኮሚሽኒንግ ደረጃ የሚበቃ እና ለግል መገልገያ የሚያስገባቸው ዕቃዎች ካለውጭ ምንዛሬ ክፍያ ሊገቡ ይችላሉ።
- በፍራንኮ ቫሉታ መመሪያ ቁጥር 66/2004 መሰረት በማኒፋክቸሪንግ ኢንዱስትሪ ልማት የተሰማሩ የውጭ ኢንቨስተሮች ወይም ትውልደ ኢትዮጵያዊ የሆኑ የውጭ ኢንቨስተሮች ለተሰማሩበት የሥራ መስክ አጋዥ የሆኑ የካፒታል ዕቃ ያልሆኑ ሌሎች ዕቃዎች ወይም በቀረጥ ማበረታቻ ላስገቧቸው ማሸኖች ለመለዋወጫነት የሚውሉ ዕቃዎችና ሌሎች አክሲዮኖች በአገር ውስጥ ሊመረቱ ወይም ሊገኙ የማይችሉ መሆኑ ከተረጋገጠ የገንዘብ ገደብ ሳይደረግባቸው በፍራንኮ ቫሉታ ማስገባት እንዲችሉ በልዩ ሁኔታ የባለሥልጣኑ ቅርንጫፍ ፅ/ቤት ስራ አስኪያጅ ያለውጭ ምንዛሬ ክፍያ ዕቃ እንዲገባ ይፈቀዳል።

2.14. ቅሬታና አቤቱታ አፈታት አገልግሎት፤

በጉምሩክ ቅሬታ/ቤቶች እና በታክስ ማስከፈያ ቅሬታ/ቤት በሚሰጡት አገልግሎቶች እና ውሳኔዎች ቅር የተሰኘ ደንበኛ በቅሬታ/ቤት በተሰጠው ምላሽ ካልረካ ቅሬታውን የሚከተሉትን ዝርዝር በማካተት ለዋናው መ/ቤት፤ በመቀጠልም ለግብር ይግባኝ ሰሚ ጉባአየ (ፍ/ቤት) ማቅረብ ይችላል።

ሀ. አገልግሎት አሰጣጥ ላይ የሚቀርብ ቅሬታ፤

- የባለጉዳዩ ስምና አድራሻ፤
- ወይም አቤቱታ የቀረበበትን ዋና ጉዳይ፤
- መንስኤ የሆነው ጉዳይ የተፈጸመበትን ቀንና ቦታ፤
- ጉዳዩ የሚመለከተውን የአገልግሎት ሰጪ የሥራ ሂደት ወይም ክፍል፤
- ጉዳዩ ከሚመለከተው አገልግሎት ሰጪ የሥራ ሂደት ወይም ክፍል ላቀረቡት ቅሬታ ወይም አቤቱታ የተሰጠ ምላሽ፤
- ባለጉዳዩ እንዲደረግለት የሚፈልገው፤ ሌሎች ደጋፊ ሰነዶች ካሉ ማያያዝ ያስፈልጋል፤
- ለዋናው መ/ቤት የደንበኞች አገልግሎት የሚቀርብ አቤቱታ በቅ/ጽ/ቤቱ ወይም በጣቢያው ኃላፊ ምላሽ ከተሰጠበት ቀን ጀምሮ በሰባት ቀናት ውስጥ ማቅረብ አለበት፤

ለ. ግብርና ታክስ ውሳኔ ላይ የሚቀርብ ቅሬታ፤

- የአገልግሎት መጠየቂያ ቅፅ ሞልቶ ማቅረብ
- የግብር/ታክስ ውሳኔ ማስታወቂያ 2 ኮፒና ደጋፊ ሰነድ
- የግብርና ታክስ ውሳኔ ማሳወቂያ በደረሰ በ10 ቀናት ውስጥ አቤቱታውን ለአቤቱታ አጣሪ ኮሚቴ ማቅረብ፤

ሐ. በጉምሩክ ውሳኔ ላይ ለሚቀርብ ቅሬታና አቤቱታ፤

- በጉምሩክ ውሳኔ ላይ ለሚቀርብ ቅሬታና አቤቱታ በ15 ቀናት ውስጥ ለጉምሩክ ቅሬታ ሰሚ ኮሚቴ ማቅረብ፤
- የቀረጡን ዋጋ ሙሉ በሙሉ ማስያዣ ዋስትና ማቅረብ
- በውሳኔው ካልተሰማ በ30 ቀን ውስጥ ለግብር ይግባኝ ሰሚ ጉባኤ ማቅረብ፤ (ጉዳዩ በፍርድ ቤት የተያዘ ኩነ)

III. በወጪ ንግድ ላይ ለተሰማሩ ባለሃብቶች ተጠቃሚ የሚሆኑበት የማበረታቻ ስርዓቶች

3.1. የወጪ ንግድ ማበረታቻ ስርዓት ዓይነቶች ምን ምን ናቸው?

- 3.1.1. የቀረጥ ተመላሽ ሥርዓት
- 3.1.2. የቫውቸር ሥርዓት
- 3.1.3. የቦንድ ኤክስፖርት 4-ብሪካ ሥርዓት
- 3.1.4. የቦንድ ኤክስፖርት ማምረቻ መጋዘን ሥርዓት
- 3.1.5. የቦንድድ ግብዓት አቅርቦት መጋዘን ሥርዓት እና
- 3.1.6. የኢንዱስትሪ ቀጠና ዞን ናቸው፡፡

3.1.1. የተመላሽ ቀረጥ ሥርዓት (Duty Draw Back Scheme)

ሀ. የተመላሽ ቀረጥ ሥርዓት ምን ማለት ነው፡- ባለሃብቶች ለወጪ ንግድ ምርት ግባቶችን ቀረጥ ከፍለዉ ካስገቡ በኋላ ምርቱን አምርተዉ ወደ ዉጪ ሲልኩ ተመላሽ የሚደረግበት ስርዓት ነው፡፡

ለ. የስርዓቱ ተጠቃሚዎቹም እነማን ናቸው?

- አምራች ላኪዎች /producer exporter/፤
- ቀጥተኛ ያልሆኑ አምራች ላኪዎች /Indirect producer exporters/፤
- ጥሬ ዕቃ አቅራቢዎች /Raw material suppliers/፤
- ላኪዎች /Exporters/፤

ሐ. ቀረጥ ተመላሽ ለማድረግ ሊሟሉ የሚገቡ ቅድመ ሁኔታዎች ምንድን ናቸው?

- ከውጭ ሀገር ለተገዛ ዕቃ የገቢ ዲክለራሲዮን እና ኢንቮይስ፤
- ከአገር ውስጥ ለተገዛ ግብዓት ታክስ የተከፈለበት ደረሰኝ፤
- ከዉጭ ለገባ ጥሬ ዕቃ ቀረጥ የተከፈለበት ደረሰኝ፤
- ለአምራች ላኪ ወይም ለላኪ በሽያጭ ለተላለፈ ጥሬ ዕቃ በኢንዱስትሪ ሚ/ር የፀደቀ የሽያጭ ዉልና የግብዓት ጥመርታ ናቸው፡፡

3.1.2. የቫውቸር ስርዓት (Voucher Scheme)

ሀ. የቫውቸር ስርዓት ምን ማለት ነው፡- ባለሀብቶች ለወጪ ንግድ ምርት ግብዓቶችን ቀረጥ ሳይከፍሉ በቫውቸር ደብተሩ በማስመዝገብ ካስገቡ በኋላ ምርቱን አምርተው ወደ ወጪ ሲልኩ የሚወራረድበት ስርዓት ነው፡፡

ለ. የስርዓቱ ተጠቃሚዎች እነማን ናቸው ?

- አምራች ላኪዎች /Producer exporters)፤
- ቀጥተኛ ያልሆኑ አምራች ላኪዎች /Indirect producer exporter/፤
- ጥሬ ዕቃ አቅራቢዎች /raw material suppliers/ ፤

ሐ. የቫውቸር ደብተር ለመጠቀም ሊሟሉ የሚገቡ ቅድመ ሁኔታዎች ምንድን ናቸው ?

- ከኢንዱስትሪ ሚ/ር የተሰጡ የሥርዓቱ ተጠቃሚነት ማረጋገጫ የምስክር ወረቀት፤
- ከኢንዱስትሪ ሚ/ር የተፃፈ ደብዳቤ፤
- ተጠቃሚው የሚያቀርበው ማመልከቻ ፤

መ. የቫውቸር ደብተር ለማወራረድ ሊሟሉ የሚገቡ ቅድመ ሁኔታዎች ምንድን ናቸው ?

- በኢንዱስትሪ ሚ/ር የተረጋገጠ የግብዓት ምርት ጥመርት መግለጫ ሰነድ
- በቫውቸር ደብተር በመጠቀም ወደ ሀገር ውስጥ የገቡ ዕቃዎች መግለጫ ዲክላራሲዮን ወይም ደጋፊ ሰነዶች
- በቫውቸር ሥርዓት በመጠቀም ወደ ሀገር ውስጥ በገቡ የምርት ግብዓቶች ተመርቶ ወደ ውጭ ሀገር የተላኩ ምርቶች መግለጫ የወጣ ዲክላራሲዮን እና ደጋፊ ሰነዶች
- በተጠቃሚው ጥቅም ላይ የዋለውን የቫውቸር ደብተር በማያያዝ የቀረበ ቫውቸር ደብተር የይወራረድልኝ ጥያቄ ማመልከቻ ናቸው፡፡

3.1.3. የቦንድድ ኤክስፖርት ፋብሪካ ስርዓት (Bonded export factory scheme)

ሀ. የቦንድድ ኤክስፖርት ፋብሪካ ስርዓት ምንድን ነው፡- ባለሀብቶች ለወጪ ንግድ ምርት የሚውሉ ግብዓቶችን ቀረጥ ሳይከፍሉ በጉምሩክ ቁጥጥር እየተደረገበት ወደ ፋብሪካው የሚገባበትና ምርቱ ተመርቶ ወደ ወጪ ሲላኩ በጉምሩክ ቁጥጥር እየተደረገበት የሚወራረድበት ስርዓት ነው፡፡

ለ. የስርዓቱ ተጠቃሚዎች እነማን ናቸው

- ምርታቸውን ሙሉ ለሙሉ ለውጭ ገበያ የሚያቀርቡ፡፡

ሐ. የስርዓቱ ተጠቃሚ ለመሆን በባለሀብቶች ሊሟሉ የሚገቡ ቅድመ ሁኔታዎች ምንድን ናቸው ?

- ተጠቃሚ ለመሆን የቀረበ ማመልከቻ፤
- ምርታቸውን ሙሉ ለሙሉ ለውጭ ገበያ የሚያቀርቡ ፤
- በኢንዱስትሪ ሚኒስቴር የሥርዓቱ ተጠቃሚ ለመሆን የሚያስችል የምስክር ወረቀት የተሰጣቸው፤
- የሥርዓቱ ተጠቃሚ ለመሆን የሚያስችል በባለሥልጣኑ መመሪያ ላይ የተዘረዘሩ መስፈርቶችን የሚያሟሉ፤

መ. የቦንድድ ኤክስፖርት ፋብሪካ ማሟላት ያለበት መስፈርት ምንድን ነው?

- ፋብሪካው የጥሬ ዕቃ እና የምርት ማከማቻ መጋዘኖቹ በአንድ አጥር ግቢ ውስጥ የሚገኙ፤
- የቅጥር ግቢው አጥር ቁመት ከሶስት ሜትር የማያንሰ፤
- ማንኛውም የቅጥር ግቢው የመግቢያና የመውጫ በሮች በገቢዎችና ጉምሩክ ባለሥልጣን ቁጥጥር ለማድረግ በሚያስችል መልኩ የተዘጋጀ፤
- ለጉምሩክ ሥነ-ሥርዓት አፈፃፀም እና ቁጥጥር አመቺ የሆነ ቢሮ ከተሟላ መጠቀሚያና የጉምሩክ አውቶሜሽን ሲስተም ያለው፤
- በፋብሪካው ለሚገኙ ጥሬ ዕቃዎች ለሚከፈል ቀረጥና ታክስ የመድን ዋስትና የተገባ ስለመሆኑ ማረጋገጫ የሚያቀርብ፤

- ወደ ቅጥር ግቢው የሚገቡ፣ የሚወጡ፣ የተመረቱና ኤክስፖርት የሚደርጉትን በተመለከተ በዘመናዊ የቴክኖሎጂ መረጃ አያያዝ የተደገፈ የመዝገብ አያያዝ እና ጠንካራ የቁጥጥር ስርዓት ያለው፤
- የዕቃ መግቢያና መውጫ በር ከሠራተኞች መግቢያና መውጫ የተለየ መሆን አለበት፤

3.1.4. የቦንድድ ኤክስፖርት ማምረቻ መጋዘን ስርዓት (The bonded export manufacturing warehouse scheme)

ሀ. የቦንድድ ኤክስፖርት ማምረቻ መጋዘን ስርዓት ምን ማለት ነው፡- ባለሀብቶች ለወጪ ንግድ ምርት ግባቶችን ቀረጥ ሳይከፍሉ በጉምሩክ ቁጥጥር ስር ወደ ፋብሪካዊ መጋዘን የሚገባበትና ምርቱ ተመርቶ ወደወጪ ሲላክ በጉምሩክ ቁጥጥር እየተደረገበት የሚወራረድበት ስርዓት ነው፡፡

ለ. የስርዓቱ ተጠቃሚዎቹም እነማን ናቸው

- ምርቱን ሙሉ ለሙሉ ኤክስፖርት የሚያደርጉ፤

ሐ. የስርዓቱ ተጠቃሚ ለመሆን በባለሀብቶች ሊሟሉ የሚገባቸው ቅድመ ሁኔታዎች ምንድን ናቸው ?

- ምርቱን ሙሉ ለሙሉ ኤክስፖርት የሚያደርግ፤
- የቦንድድ ኤክስፖርት መጋዘን ፈቃድ እና የፀና የአምራችነት ፈቃድ ያለው፤
- ከኢንዱስትሪ ሚኒስቴር ስርተፍኬት (የምስክር ወረቀት የሚያቀርብ)፤
- ለስርዓቱ የሚጠየቀውን መስፈርትና የጉምሩክ ሥነ-ሥርዓት ለመፈፀም ተገቢውን ቅድመ ሁኔታ ያሟላ፤
- ለጥበቃ አመቺ የሆነ አጥር ግቢ ያለው ፋብሪካ፤
- ለኤክስፖርት ማምረቻ ከውጭ አገር የሚገቡ ጥሬ ዕቃዎችና እንዲሁም በእነዚህ ጥሬ ዕቃዎች የተመረተው ምርት የኤክስፖርት ፎርማሊቲ ተፈፅሞበት ወደ ውጭ እስከሚላክ ድረስ የሚቀመጥበት መጋዘን ያለው፤
- በሚኒስትሮች ደንብ ቁጥር 24/190 መሠረት ለመጋዘን ፈቃድ ማውጫ እና ዕድሳት በመመሪያው በተወሰነው መሠረት ለባለሥልጣኑ ክፍያ የሚፈፀም፣ በመጋዘኑ ውስጥ በዓመት ውስጥ በሚገቡ ጥሬ ዕቃዎች መጠን የቀረጥና ታክስ የመድን ዋስትና መግባቱን የሚያሳይ መረጃ የሚያቀርብ፤
- ወደ መጋዘን የሚገቡና ከመጋዘን የሚወጡ ዕቃዎች የሚመዘገቡበት መዝገብ፣ የተደረገ የኮምፒውተር ሥርዓት እና የጉምሩክ አውቶሜሽን ሲስተም ተጠቃሚ የሆነ፤

መ. የቦንድድ ኤክስፖርት ማምረቻ መጋዘን ማሟላት ያለበት መስፈርት ምንድን ነው?

- መጋዘኑን ማምረቻ ፋብሪካው ከግቢው አጥርና በግቢው ከሚገኙ ማናቸውም ቢሮዎች ወይም ቤቶች ጋር በግድግዳ ያልተያያዘ፤
- የመጋዘኑ ቢሮ በባለሥልጣኑና በባለሀብቱ በጋራ ለመቆለፍ አመቺ የሆነ፤
- የመጋዘን በሩ ከአንድ በላይ ከሆነ አንዱ ብቻ ከውጭ በቁልፍ የሚቆለፍ ሆኖ ሌሎች በውስጥ በኩል በአስተማማኝ ሁኔታ ሚዘጉ፤
- የመጋዘኑ ቢሮ በባለኩሽኔታ ተንሸራታች ከሆነ በሀዲዱ መጨረሻ ላይ ያሉት ማቆሚያዎች በሩ ከተቆለፈ በኋላ በቀላሉ ተፈልቅቀው በየትኛውም አቅጣጫ ተገፍቶ እንዲከፈት ጥራቱን በጠበቀ አስተማማኝ ሁኔታ የተሰራ፤
- የመጋዘን በር ተንሸራታችና ባለማጠፊያ ሆኖ ከውስጥ ከተቆለፈ በኋላ የሰው መውጫው ከውጪ ሊቆለፍ የሚችል፤
- የመጋዘን በር ባለማጠፊያ ከሆነ ወደ ውጪ የሚከፈትና ማጠፊያዎቹም በብሎን የተያያዙ ሳይሆን የጥራት ደረጃውን በጠበቀ ሁኔታ የተበየዱ፤
- የመስኮቶቹ ስፋት ቢያንስ የመጋዘን ስፋት ደረጃ የጠበቀ፤
- አመቺ የተሸከርካሪ ማውጫ እና ማውረጃ ተዳፋት ከነላጥቶ ፎርሙ የተሟላ፤
- በቢሮችና በመስኮቶች አካባቢ ወይም አሥሪ በሚባሉ ሌሎች ቦታዎች ጋር በሚያያዙ የአደጋ ጊዜ መከላከያ ያለው፤
- በመጋዘኖች ውስጥ ቢቻል የ“CCTV” ካሜራ የተገጠመለት፤

3.1.5. የቦንድድ ግብዓት አቅርቦት መጋዘን ስርዓት (Bonded Input Supply warehouse scheme)

ሀ. የቦንድድ ግብዓት አቅርቦት መጋዘን ስርዓት ምን ማለት ነው፡- ፈቃድ የተሰጣቸው ጥሬዕቃ አቅራቢዎች ለወጪ ንግድ ምርት የሚያገለግሉ ጥሬዕቃዎችን ቀረጥ ሳይከፍሉ በጉምሩክ ቁጥጥር እየተደረገበት ወደ መጋዘናቸው የሚገባበትና ለአምራች ላኪዎች ወይም ቀጥተኛ ላልሆኑ ላኪዎች በሽያጭ ሲተላለፍ የሚወራረድበት ስርዓት ነው።

ለ. የስርዓቱ ተጠቃሚዎቹም እነማን ናቸው?

- በሚመለከተው አካል ፈቃድ የተሰጣቸው ጥሬዕቃ አቅራቢዎች፤

ሐ. የስርዓቱ ተጠቃሚ ለመሆን በአቅራቢዎች ሊሟሉ የሚገባቸው ቅድመ ሁኔታዎች ምንድን ናቸው?

- ለጥበቃ አመቺ የሆነ አጥር ግቢ ያለው መጋዘን፤
- ለምርት ማምረቻ ከውጭ ሀገር የሚገቡ ጥሬ ዕቃዎች እስከሚሸጡ ድረስ የሚቀመጡበት መጋዘን፤
- በሚኒስትሮች ምክር ቤት ደንብ ቁጥር 24/90 መሠረት ለመጋዘን ፈቃድ ማውጫ እና እድሳት በመመሪያ በተወሰነው መሠረት ለባለሥልጣኑ ክፍያ የሚፈፅሙ፤
- በመጋዘን ወስጥ ለሚገኙት ዕቃዎች ለሚከፈል ቀረጥና ታክስ የመድን ዋስትና መግባቱን የሚያሳይ መረጃ የሚያቀርብ፤
- ወደ መጋዘን የሚወጡና የሚገቡ ዕቃዎች የሚመዘገቡበት መዝገብ፤ የተደረጁ የኮምፒውተር ስርዓት የጉምሩክ አውቶሜሽን ስለተሞ ተጠቃሚ የሚሆኑ፤
- መጋዘኑ በግቢው ከሚገኙ ማንኛውም ቤቶች ቢያንስ በአንድ ሜትር ከግማሽ የራቀ፤
- የመጋዘኑ በር ከአንድ በላይ ከሆነ አንዱ ብቻ ከውጭ በቁልፍ የሚቆለፍ ሆኖ ሌሎቹ በውስጥ በኩል በአስተማማኝ ሁኔታ የሚዘጉ፤
- የመጋዘኑ በር ባለ ኩሽኔታ ተንሸራታች ከሆነ በሀዲዱ መጨረሻ ላይ ያሉት ማቆሚያዎች በሩ ከተቆለፈ በኋላ በቀላሉ ተፈልቅቀው በየትኛውም አቅጣጫ ተገፍቶ እንዳይከፈት ጥራቱን በጠበቀ አስተማማኝ ሁኔታ የተሰሩ፤
- የመጋዘኑ በር ተንሸራታችና ባለማጠፊያ ሆኖ ከውጭ ከተቆለፈ በኋላ የሰው መውጫው ከውስጥ መቆለፍ ይኖርበታል፤
- በሚኒስቴሩ የቦንድድ ግብዓት አቅርቦት መጋዘን ስርዓት ተጠቃሚ እንዲሆን ማስረጃ የተሰጠው፤
- ከውጭ አገር የሚገቡ የምርት ግብዓቶች እስከሚሸጡ ድረስ የሚቀመጥበት ቀጥሎ በፊደል ተራ “መ” የተጠቀሱትን መስፈርቶች የሚያሟላ በቂ መጋዘን፤
- አስመጪው የሚያስገባውን የምርት ግብዓት ዓይነት እና ዝርዝሩን በሚኒስትሮች ምክር ቤት ደንብ ቁጥር 24/90 መሠረት ለመጋዘን ፈቃድ ማውጫ እና እድሳት በመመሪያው መሠረት ለባለስልጣኑ ክፍያ የሚፈፅሙ፤
- በመጋዘኑ ውስጥ ለሚገኙ ዕቃዎች ለሚከፈል ቀረጥና ታክስ የመድን ዋስትና መግባቱን የሚያሳይ መረጃ የሚያቀርብ፤
- ወደ መጋዘን የሚገቡ እና ከመጋዘን የሚወጡ ዕቃዎች መረጃ ለመመዝገብና ለመጠቀም የሚያስችል የጉምሩክ አውቶሜሽን ሲስተም የዘረጋ፤
- ለጉምሩክ አፈሰር ቢሮና የቢሮ መገልገያ መሳሪያዎች ማሟላት የሚችል፤

መ. የቦንድድ ግብዓት አቅርቦት መጋዘን ማሟላት ያለበት መስፈርት ምንድን ነው?

- መጋዘኑ በግቢው ከሚገኙ ማንኛውም ቤቶች ቢያንስ በአንድ ሜትር ተኩል የራቀ፤
- የመጋዘን በር ከአንድ በላይ ከሆነ አንዱ ብቻ ከውጭ በቁልፍ የሚቆለፍ ሆኖ ሌሎቹ በውስጥ በኩል በአስተማማኝ ሁኔታ የሚዘጉ፤
- የመጋዘኑ በር ባለኩሽኔታ ተንሸራታች ከሆነ በሀዲዱ መጨረሻ ላይ ያሉት ማቆሚያዎች በሩ ከተቆለፈ በኋላ በቀላሉ ተፈልቅቀው በየትኛውም አቅጣጫ ተገፍቶ እንዳይከፈት ጥራቱን በጠበቀ አስተማማኝ ሁኔታ የተሰሩ፤
- የመጋዘን በር ተንሸራታችና ባለማጠፊያ ሆኖ ከውስጥ ከተቆለፈ በኋላ የሰው መውጫው መቆለፍ የሚችል፤
- የመጋዘን በር ባለማጠፊያ ከሆነ ወደ ውጭ የሚከፈት እና ማጠፊያዎቹም በብሎን የተያያዙ ሳይሆን የጥራት ደረጃውን በጠበቀ ሁኔታ የተበየዱ፤
- መስኮቶቹ በተዘጋጀው ፕላን መሠረት በቂ አየርና ብርሃን ማስገባት የሚችል እንደመጋዘኑ ትልቅነት አግባብነት ያለው ስፋትና ወርድ ያለው ከተሸከርካሪ ጭነት (ዕቃ) ለማራገፍና ለመጫን አመቺ የሆነ፤
- መጋዘኑ እንደሚገኝበት አካባቢ የሥጋት ጊዜ ጠቋሚ (Alarm net-work) የተዘረጋለት እና የአሳት አደጋ መከላከያ (fire extinguisher) ያለው፤

3.1.6. የኢንዱስትሪ ቀጠና ዞን የአሰራር ስርዓት

ይህ ስርዓት በአዋጅ እንደ አንድ የወጪ ንግድ የቀረጥ ማበረታቻ ስርዓት የተደነገገ ቢሆንም ለጊዜው የአሰራር ስርዓት ያልተቀረፀለት ሲሆን በቀጣይ የአሰራር ስርዓት የሚቀረፀለት ይሆናል።

IV. ወደ አገር በሚገቡ ዕቃዎች ላይ ስለሚፈፀም የጉምሩክ ስነስርዓት

4.1. አምስት አመትና ከዚያ በላይ በውጭ ሀገር ቆይተው የሚመለሱ ዳያስፖራዎች ወደ ሀገር በሚያስገቡት ተሽከርካሪ ስለሚፈጸም የጉምሩክ ፎርማሊቲ

ይህ ጽሑፍ ወደ ሀገሩ የሚመለስ ዳያስፖራ ሊያነሳቸው የሚችሉ ጥያቄዎችን እያቀረበ ተገቢውን መልስ በመስጠት በቀላሉ ግንዛቤ ለማስጨበጥ ይሞክራል። ተጨማሪ መረጃ የሚሹ አንባቢያን ከዚህ ጽሑፍ ግርጌ በዋቢነት የተጠቀሱትን መመሪያዎች መመልከት ይችላሉ።

ጥያቄ አንድ፡- ጓዜን ጠቅልዬ የምመለስ ኢትዮጵያዊ ዳያስፖራ ነኝ፤ የግል አውቶሞቢል ወደ ሀገሬ ማስገባት እችላለሁ?

አምስት ዓመትና ከዚያ በላይ በውጭ ሀገር ቆይተው ወደ ሀገርዎ ጓዝዎትን ጠቅልለው ሲመለሱ አንድ የግል አውቶሞቢል ቀረጥና ታክሱን ከፍለው ማስገባት ይችላሉ። ወደ ሀገር ከገቡበት ጊዜ ጀምሮ በአንድ ዓመት ጊዜ ውስጥ አውቶሞቢልዎን ወደ ሀገር ማስገባት ይችላሉ። የሚያስገቡት የግል አውቶሞቢል የጭነት ልክ ከ10 ሰው ሙብለጥ የለበትም። አውቶሞቢልዎ ለራስዎና ለቤተሰብዎ አገልግሎት ብቻ የሚውል መሆን አለበት፤ ገቢ ለማስገኘት ጭምር የሚውሉ ተሽከርካሪዎችን ማስገባት የተከለከለ ነው። ለምሳሌ ሰውና ዕቃ የሚጭኑ እንደ ፒክ አፕ የመሳሰሉ ወይም እስከ 10 ሰው የሚጭኑ ሚኒባስ-መሠል ተሽከርካሪዎችን ማስገባት ክልክል ነው። ያልተፈቀደለዎትን ተሽከርካሪ የጂቡቲ ወደብ ድረስ አስመጥተው ከተገኙ ወደ ሀገር እንዳያስገቡ ይከለከላሉ።

ጥያቄ ሁለት፡- የግል አውቶሞቢል ወደ ሀገር ለማስገባት በጉምሩክ ሥነ ሥርዓት አስፈጻሚ (customs clearing agent) መታገዝ አለብኝ?

ወደ ሀገርዎ ያስገቧትን የግል አውቶሞቢል ከጉምሩክ የሚረከቡት አስፈላጊው የጉምሩክ ሥነ ሥርዓት ከተፈጸመባት በኋላ ሲሆን ሥነ ሥርዓቱን ለማስፈፀም የብቃትና የሙያ ማረጋገጫ በተሰጠው የጉምሩክ ሥነ ሥርዓት አስፈጻሚ ወኪል መታገዝ የግድ ይላል። ወኪልዎ እንደርስዎ ሆኖ የሚከፈለውን ቀረጥና ታክስ ያሰላል፤ ለጉምሩክ ሥነ ሥርዓት አፈጻጸም የሚያስፈልጉ ሰነዶች/መረጃዎችን ያቀርባል፤ ሌሎች ተያያዥ ተግባራቶችን ያከናውናል።

ጥያቄ ሶስት፡- ለጉምሩክ ሥነ ሥርዓት አፈጻጸም የሚያስፈልጉ ሰነዶች/መረጃዎች ምንድን ናቸው?

ለጉምሩክ ሥነ ሥርዓት አፈጻጸም የሚያስፈልጉ ሰነዶች/መረጃዎች

- የማስጫኛ ሰነድ (bill of lading)፤
- ኢንቨይስ (invoice)፤
- ስለ ግል አውቶሞቢልዎ ዝርዝር መረጃ ለምሳሌ የአውቶሞቢልዎን ዓይነት፣ ሞዴል፣ የሲሊንደር አቅም(cylindrical capacity)፣ የምርት ዘመን (year of manufacturing)፣ የሰው ጭነት ልክ፣ የሻንሲና ሞተር ቁጥር ወዘተ ያካተተ መረጃ፣
- ተገቢውን የጉምሩክ ፕሮሲደር ኮድ(customs procedure code) የያዘ ዲክሎሬሽን እና ሌሎች በጉምሩክ ሥነ ሥርዓት አስፈጻሚው የሚሞሉ ቅጾች፤
- ከሚኖሩበት ሀገር የኢትዮጵያ ኤምባሲ ደብዳቤ የሚያስፈልግ ሲሆን ደብዳቤው ጓዝዎን ጠቅልለው በሀገርዎ በቋሚነት ለመኖር የተመለሱ ለመሆንም የሚገልፅ እና በኢ.ፌ.ድ.ሪ የውጭ ጉዳይ ሚኒስቴር የተረጋገጠ መሆን አለበት

ጥያቄ አራት፡- ወደ ሀገሬ በማስገባው የግል አውቶሞቢል ላይ የሚጣለው ቀረጥና ታክስ አይነት ቢገለፅኝ?

ወደ ሀገርዎ በሚያስገቡት የግል አውቶሞቢል ላይ አምስት ዓይነት ቀረጥና ታክስ ይከፍላሉ። እነሱም የጉምሩክ ቀረጥ፣ ኤክሳይዝ ታክስ፣ ተጨማሪ እሴት ታክስ፣ ሱር ታክስ እና ዊዝሆልዲንግ ታክስ ናቸው። ከላይ የተጠቀሱት አምስቱ ታክሶች እያንዳንዳቸው የየራሳቸው የታክስ መጣኔ (tax rate) ያላቸው ሲሆን መጣኔዎቹ ከዚህ በታች በቀረበው ሠንጠረዥ ተመልክተዋል።

ተ.ቁ	የቀረጥና ታክስ ዓይነቶች	መጣኔ በመቶኛ
1.	የጉምሩክና ቀረጥ	35
2	ኤክሳይዝ ታክስ- የተሽከርካሪው ሲ.ሊ.ንደር አቅም (cylindrical capacity) እስከ 1300 ኪሆን	30
	የተሽከርካሪው ሲ.ሊ.ንደር አቅም ከ1301 እስከ 1800	60
	የተሽከርካሪው ሲ.ሊ.ንደር አቅም ከ1800 በላይ ኪሆን	100
3	ተጨማሪ እሴት ታክስ	15
4	ሱር ታክስ	10
5	ዊዝሆልዲንግ ታክስ	3

ጥያቄ አምስት:- የግል አውቶሞቢል አዲስ ወይም ያገለገለ ሊሆን ይችላል፣ የሚከፈለው ቀረጥና ታክስ እንዴት ይሰላል?

ሀ. ለአዲስ የግል አውቶሞቢል የሚከፈለው ቀረጥና ታክስ ስሌት

ለአዲስ የግል አውቶሞቢል የሚከፈለው ቀረጥና ታክስ የሚሰላው በአውቶሞቢል የቀረጥ ማስከፊያ ዋጋ (duty paying value) ላይ ተመርኩዞ ነው። የቀረጥ ማስከፊያ ዋጋ ለግል አውቶሞቢል ያወጡት ወጪ ድምር ነው። ይህ ድምር አውቶሞቢል ለመግዛት (cost)፣ ለኢንሹራንስ (insurance)፣ እና ለማጓጓዣ (freight) ያወጡትን ወጪ ያካትታል። የኢትዮጵያ ገቢዎችና ጉምሩክ ባለሥልጣን ወደ ሀገራችን የሚገቡ ተሽከርካሪዎችን የቀረጥ ማስከፊያ ዋጋ የሚያሳይ መረጃ (data) ያጠናቀረ ሲሆን ከዚህ የመረጃ ቋት በሚገኘው የቀረጥ ማስከፊያ ዋጋ መሰረት ተከፋይ ቀረጥና ታክስ ይሰላል።

ከሚከፈለው ቀረጥና ታክስ ስሌት ጋር ተያይዞ የተነሳውን ጭብጥ በቀላሉ ለመረዳት የሚከተለውን ምሳሌ ይመልከቱ። የቀረጥ ማስከፊያ ዋጋው ብር 70,000፣ የሲ.ሊ.ንደር አቅማ 1280 የሆነች አዲስ ቶዮታ ኮርላ አውቶሞቢል አስገብተዋል ብለን እናስብ፤ ቀረጥና ታክስ እንዴት ይሰላል? ተከፋዩን ቀረጥና ታክስ ለመወሰን የሚከተሉትን አምስት የስሌት ደረጃዎች ይከተላሉ። በቅድሚያ የጉምሩክ ቀረጥን ያሰላሉ። የአውቶሞቢል የቀረጥ ማስከፊያ ዋጋ በጉምሩክ ቀረጥ መጣኔ በማባዛት የጉምሩክ ቀረጥን ያሰላሉ። በዚህ መሰረት ተከፋዩ የጉምሩክ ቀረጥ 24,500 = 70,000 X 35/100 ይሆናል ማለት ነው።

በቀጣይ የሚሰላው ኤክሳይዝ ታክስ ሲሆን በዚህ ስሌት የአውቶሞቢል የቀረጥ ማስከፊያ ዋጋ እና ተከፋይ የጉምሩክ ቀረጥ በመደመር በኤክሳይዝ ታክስ ፊት ያባዛሉ። በዚህ ስሌት መሰረት ተከፋዩ ኤክሳይዝ ታክስ መጠን 28,350 = (70,000 + 24,500) x 30% ይሆናል ማለት ነው።

በሶስተኛ ደረጃ የሚሰላው ተከፋዩ ተጨማሪ እሴት ታክስ ሲሆን በዚህ ስሌት የአውቶሞቢል የቀረጥ ማስከፊያ ዋጋ፣ ተከፋይ የጉምሩክ ቀረጥ እና ኤክሳይዝ ታክስ በመደመር በተጨማሪ እሴት ታክስ ፊት ያባዛሉ። በዚህ መሰረት የሚከፈለው ተጨማሪ እሴት ታክስ ብር 18,427.5 = (70,000 + 24,500 + 28,350) X 15% ይሆናል።

በአራተኛ ደረጃ የሚሰላው ሱር ታክስ ሲሆን ስሌቱ የአውቶሞቢል የቀረጥ ማስከፊያ ዋጋ፣ ተከፋይ የጉምሩክ ቀረጥ፣ ኤክሳይዝ ታክስ እና ተጨማሪ እሴት ደምረው በሱር ታክስ መጣኔ ማባዛት ነው። በዚህ መሰረት የሚከፈለው ሱር ታክስ ብር 14,127.75 = (70,000 + 24,500 + 28,350 + 18,427.5) X 10% ይሆናል።

በአምስተኛ ደረጃ ተከፋዩን ዊዝሆልዲንግ ታክስ እናሰላለን። ይህ ታክስ የሚሰላው የቀረጥ ማስከፊያ ዋጋን በዊዝሆልዲንግ ታክስ መጣኔ በማባዛት ነው። በዚህ መሠረት ተከፋዩ ዊዝሆልዲንግ ታክስ 70000x3/100=2100.00 ብር ይሆናል ማለት ነው።

በመጨረሻው የስሌት ደረጃ ሁሉንም ተከፋይ ቀረጥና ታክሶች እንደምራለን፣ በዚህ መሰረት መንግስት ከአውቶሞቢል የሚሰበስበው ቀረጥና ታክስ ስሌት ድምር ብር 87505.25 = 24,500 + 28,350 + 18,427.5 + 14,127.75 + 21,000 ይሆናል።

ከላይ የተገጸው ዝርዝር ስሌት እንደሚከተለው በሰንጠረዥ ለማቅረብ ተሞክሯል።

ተ.ቁ	ቀረጥ እና ታክስ አይነት	የተከፋይ ቀረጥ እና ታክስ ስሌት	የሚከፈለው ገንዘብ መጠን በብር
1	የጉምሩክ ቀረጥ	70,000x35/100	24,500
2	ኤክሳይዝ ታክስ	70,000 +24,500=94,500x30/100	28,350
3	ተጨማሪ እሴት ታክስ	70,000 +24,500+28,350=122,850x15/100	18,427.5
4	ሱር ታክስ	70,000+24,500+28,350+16,927.5=139,777.5x10/100	14,127.75
5	ዊዝሆልዲንግ	70,000 x3/100	2100
	የተከፋይ ቀረጥና ታክስ ድምር		87505.25

ለ. ለአገልገል ተሽከርካሪ የሚከፈለው ቀረጥና ታክስ ስሌት

አንድ በ1994 የተመረተ ተሽከርካሪን ለአብነት ብንወስድ ከአንድ፣ ሁለት እና ሶስት ወዘተ አመት በኋላ ወደ ኢትዮጵያ ቢያስገቡ ጉምሩክ ከተሽከርካሪው የሚሰበሰበው ቀረጥና ታክስ እንዴት ይሰላል? ከአገልገል ተሽከርካሪ ጉምሩክ የሚሰበሰበው ቀረጥና ታክስ የሚሰላው በተሽከርካሪው የተጣራ የቀረጥ ማስከፊያ ዋጋ (net DPV) ላይ ተመርኩዞ ነው። የተሽከርካሪው የተጣራ የቀረጥ ማስከፊያ ዋጋ ማለት ከተሽከርካሪው የመጀመሪያ የቀረጥ ማስከፊያ ዋጋ ላይ የእርጅና ቅናሽ ድምር ሲቀነስ የሚገኘው ውጤት ሲሆን ይህ ውጤት ከላይ በፊደል ተራ ቁጥር “ሀ” በተጠቀሰው አኳኋን ከአገልገልው ተሽከርካሪ የሚሰበሰበውን ቀረጥና ታክስ ለማስላት ያገለግላል።

የተሽከርካሪው የተጣራ የቀረጥ ማስከፊያ ዋጋን ለማስላት የሚከተለውን በሰንጠረዥ የቀረበ ምሳሌ ይመልከቱ።

ተ.ቁ	የምርት ዘመን	የገባበት ዘመን	የመጀመሪያ የቀረጥ ማስከፊያ ዋጋ	ዓመታዊ የእርጅና ቅናሽ መጣኔ=የቀረጥ ማስከፊያ ዋጋን 10 በመቶ	የእርጅና ቅናሽ ድምር በመቶኛ	የእርጅና ቅናሽ ድምር በብር	የተጣራ የቀረጥ ማስከፊያ ዋጋ
1	1994	1994	70,000	-	-	-	70000
2		1995	70,000	7000	10%	7000	63000
3		1996	70,000	7000	20%	14000	56000
4		1997 እና ከዚያ በላይ	70,000	7000	30%	21000	49000

በሰንጠረዥ እንደተመለከተው በ1994 ተመርቶ በዚያው አመት ወደ ሀገር የገባው ተሽከርካሪ አዲስ ስለሆነ የእርጅና ቅናሽ አልተደረገበትም። ይሁን እንጂ ከተመረተ በኋላ እስከ ሶስት አመት ባለው ጊዜ ውስጥ ወደ ሀገር ለገባው ተሽከርካሪ በየአመቱ ከተሽከርካሪው የቀረጥ ማስከፊያ ዋጋ ላይ የአስር ከመቶ የእርጅና ቅናሽ ተደርጓል። በዚህ መሰረት በ1995 ወይም 1996 ወይም 1997 ወደ ሀገር ለገባው ተሽከርካሪ በቅደም ተከተል የ10%፣ 20% እና 30% የእርጅና ቅናሽ ተደርጓል። ይህ የእርጅና ቅናሽ ከተሽከርካሪው የመጀመሪያ የቀረጥ ማስከፊያ ዋጋ ከሆነው ከ70 ሺ ብር ላይ በመቀነሱ የተሽከርካሪው የተጣራ የቀረጥ ማስከፊያ ዋጋ በ1995 ወደ 63 ሺ ብር ዝቅ ሲል የዚህ ቁጥር መጠን በ1996 እና 1997 በቅደም ተከተል ወደ 56 ሺ እና 49 ሺ ብር ወርዷል።

ይሁን እንጂ የሚደረገው የእርጅና ቅናሽ ከ30 በመቶ እንዳይበልጥ በህግ በመገደቡ ምክንያት ከተመረተ ከሶስት አመት በኋላ ወደ ሀገር ከገባ ተሽከርካሪ የመጀመሪያ የቀረጥ ማስከፊያ ዋጋ ላይ የሚቀነሰው የእርጅና ቅናሽ 21 ሺ ብር ብቻ ይሆናል። ይህም የተሽከርካሪውን የተጣራ የቀረጥ ማስከፊያ ዋጋ ከ49 ሺ ብር በታች እንዳይቀንስ የሚገድብ ሲሆን ለተሽከርካሪው የሚከፈለው ቀረጥና ታክስ በዚህ ገንዘብ ላይ ተመርኩዞ ይሰላል ማለት ነው።

ማጣቀሻዎች: - መመሪያ ቁ. 36/1998፣ መመሪያ ቁ. 94/2006፣ የጉምሩክ አዋጁ ቁ. 859/2006፤ መመሪያ ቁ. አመ147/28/926፣ ቀን 22/01/89

4.2. ከገቢ የንግድ እቃዎች የሚሰበሰቡ የቀረጥና ታክስ አይነቶች

ከታክስ ነፃ እንዲሆኑ በህግ ከተፈቀደላቸው በስተቀር፣ ወደ ሃገራችን ከሚገቡ የንግድ እቃዎች አምስት ዓይነት ታክስ ይሰበሰባል። ከገቢ የንግድ እቃ የሚሰበሰቡት አምስቱ የታክስ አይነቶች የጉምሩክ ቀረጥ፣ ኤክሳይዝ ታክስ፣ ተጨማሪ አሴት ታክስ፣ ሱር ታክስ እና ዊዝ ሆልዲንግ ታክስ የሚሉት ናቸው። እነዚህ ታክሶች ለመሰረተ ልማት ግንባታና ለሌሎችም በመንግስት ለሚታቀዱ የተለያዩ ስራዎች ማስኬጃ የሚደለደለውን ገንዘብ ለማመንጨት በመሳሪያነት ያገለግላሉ። በህግ የተሰጠውን ስልጣን መሠረት በማድረግ ከታክሶቹ የሚገኘውን ገቢ የሚሰበስበው የኢትዮጵያ ገቢዎችና ጉምሩክ ባለሥልጣን ነው። ባለሥልጣኑ ከገቢ የንግድ እቃዎች የሚሰበስባቸው የታክስ ዓይነቶች እና የስሌት ቀመራቸው እንደሚከተለው ቀርቧል።

4.2.1. የጉምሩክ ቀረጥ፣ ልዩ የጉምሩክ ታሪፍ (Preferential tariff) እና የወጪ ንግድ ታክስ

ሀ. የጉምሩክ ቀረጥ

ከገቢ የንግድ እቃ የሚሰበሰቡት የታክስ ዓይነቶች ስሌት የሚከናወነው በቅደም ተከተል ላይ ተመስርቶ ነው። በዚህ ቅደም ተከተል መሠረት የመጀመሪያውንና የቀደምትነቱን ስፍራ የሚይዘው የጉምሩክ ቀረጥ / customs duty/ ነው። የጉምሩክ ቀረጥ በገቢ ወይም በወጪ እቃዎች ላይ የሚጣል የታክስ ዓይነት ነው።

በአንድ የገቢ እቃ ላይ የሚጣለው የጉምሩክ ቀረጥ የሚሰላው በእቃው የቀረጥ ማስከፊያ ዋጋ /Duty Paying Value/ ላይ ተመርኩዞ ነው። የእቃው የቀረጥ ማስከፊያ ዋጋ እቃውን ወደ ሃገር ለማስገባት አስመጪው የፈጸማቸው ልዩ ልዩ ክፍያዎች ድምር ውጤት ነው። ይህ ድምር ወደ ሃገር የሚገባውን እቃ ለመግዛት አስመጪው የከፈለውን ገንዘብ /የእቃውን ዋጋ/፣ ለኢንሹራንስ የተከፈለን ገንዘብ /የመድን አረቦን/፣ እና የማንጓዣ ወጪን /Freight/ ያካትታል። የማንጓዣ ወጪ ዕቃውን እስከ ጂቡቲ ወደብ እንዲሁም ከወደብ እስከ መጀመሪያው የሀገራችን መግቢያ ድንበር (ጋላሬ) ድረስ ለማንጓዝ የተከፈለን ገንዘብ ይጨምራል። በእቃው አስመጪ የተፈጸሙ እነዚህ ክፍያዎች ተደምረው የተገኘው ውጤት በእቃው የቀረጥ ማስከፊያ መጣኔ ሲጣካ ተከፋዩን የጉምሩክ ቀረጥ እናገኛለን።

ተከፋዩን የጉምሩክ ቀረጥ ለማስላት የሚያገለግሉት የቀረጥ መጣኔዎች ስድስት ናቸው። እነዚህም 0%፣ 5%፣ 10%፣ 20%፣ 30%፣ እና 35% ናቸው። ከዚህ የምንገነዘበው በገቢ እቃው ላይ የሚጣለው አነስተኛው የቀረጥ መጣኔ 0% ሲሆን ከፍተኛው 35 በመቶ መሆኑን ነው። እዚህ ላይ አንድ ጥያቄ ሊያጭርብን ይችላል። እሱም፣ አንደኛው ገቢ እቃ ከቀረጥ ነጻ ወይም በዜሮ የቀረጥ መጣኔ ወደ ሀገራችን ሲገባ ሌላው ለምን በከፍተኛ የቀረጥ መጣኔ ወይም በ35 በመቶ ይቀረጣል የሚል ነው። ይህ የሚሆንበት አይነተኛ ምክንያት ገቢ እቃው ከሚሰጠው ጠቀሜታ ወይም አገልግሎት ጋር በቅርብ የተያያዘ ነው። ገቢ እቃው ለምርት ስራ ጉዳይ የሚውል፣ ወደ ውጭ ሃገር የሚላኩ እቃዎችን ለማምረት በግብዓትነት የሚያገለግልና ለህዝብ አገልግሎት የሚውል ከሆነ በዜሮ የቀረጥ መጣኔ ወይም በአነስተኛ የቀረጥ መጣኔ ወደ ሀገራችን እንዲገባ ይፈቀድለታል። በዚህ መሠረት ለግብርና ምርት በግብአትነት የሚያገለግል የአፈር ማዳበሪያ ወይም የፋብሪካ ጥሬ እቃዎች፣ የምርት መገልገያ መሳሪያዎች እና የህዝብና ደረቅ ጭነት ማመላለሻ ተሽከርካሪዎች ለምሳሌ አውቶቡስ ወዘተ የሚሉት በዜሮ ወይም እስከ 10 በመቶ በሚደርስ አነስተኛ የቀረጥ መጣኔ ወደ ሀገራችን እንዲገቡ ከሚፈቀድላቸው እቃዎች መካከል ለአብነት የሚጠቀሱ ናቸው።

በቀጥታ ለምርት ስራ ጉዳይ ከሚውሉት ከጥሬ እቃዎች እና ከኢንቨስትመንት እቃዎች ቀጥሎ ወደ ሃገር እንዲገቡ የሚበረታቱት በከፊል የተዘጋጁ እቃዎች /Semi finished goods/ ናቸው። የእነዚህ እቃዎች የምርት ሂደት በከፊል በውጭ ሃገር የተጠናቀቀ ሲሆን ቀሪው የምርት ሂደታቸው ተጠናቆ ለገበያ የሚቀርቡት ወደ ሃገራችን ከገቡ በኋላ ነው። እነዚህ እቃዎች ወደ ሃገር ሲገቡ የ10 ወይም የ20 በመቶ የጉምሩክ ቀረጥ ይጣልባቸዋል።

በተቃራኒው ለልማት ስራ ጉዳይ ሳይሆን የግለሰቦችን ወይም የህብረተሰቡን የሸቀጥ ፍላጎት ለማሟላት ወደ ሃገራችን የሚገቡ የፍጆታ እቃዎች ከፍተኛ የጉምሩክ ቀረጥ ይጣልባቸዋል። ለምሳሌ የግለሰብን ምቹት ለመጠበቅ የሚያገለግል አንድ የቤት መኪና 35 በመቶ የጉምሩክ ቀረጥ የሚጣልበት ሲሆን በሌላ በኩል ለህብረተሰቡ

አገልግሎት የሚውል አንድ አንባቢ ከቀረጥ እና ታክስ ነጻ ወደ ሀገር እንዲገባ ይፈቀዳል። ከዚህ ምሳሌ የምንገነዘበው ለሀገር እድገትና ልማት እንዲሁም ለህብረተሰቡ የኑሮ ደረጃ መሻሻል ፋይዳ ያላቸው ዕቃዎች ወደ ሀገር እንዲገቡ የሚበረታቱ መሆናቸውን ነው። ይህ ማበረታቻ ለምርት እና ለህብረተሰቡ አገልግሎት የሚውሉ እቃዎችን ከቀረጥ ነጻ ወይም አነስተኛ ቀረጥ ተከፍሎባቸው እንዲገቡ የሚያደርግ ነው።

በቀረጥ ነጻ ዕቃዎች እንዲገቡ ከመፍቀድ በተጨማሪ የንግድን ህብረተሰብ ለማበረታት መንግስት የጉምሩክ ቀረጥ መጣኔን ለመቀነስ የሚያስችል እርምጃ በተለያዩ ጊዜ ወስዷል። ለምሳሌ በተሻሻለው የጉምሩክ ታሪፍ ቅፅ 1/1984 እትም መሠረት ከፍተኛው የጉምሩክ ቀረጥ መጣኔ 60 በመቶ የነበረ ቢሆንም በ1994 እና በ1996 በተወሰደው የማሻሻያ ዕርምጃ ይህ መጣኔ ወደ 40 በመቶ እና ወደ 35 በመቶ ቀንሷል። ለወደፊቱም የመንግስት አላማ የጉምሩክ ቀረጥን ማስወገድ ወይም የንግድ እቃዎች በዜሮ መጣኔ ወደ ሀገር የሚገቡበትን ሁኔታ ማመቻቸት ነው።

ለ. ልዩ የጉምሩክ ታሪፍ (Preferential tariff)

ሀገራችን የምስራቅና እና ደቡብ አፍሪካ የጋራ ገበያ (COMESA) አባል ሀገር ነች። በመሆኑም ከአባል ሀገራት ጋር የምታደርገውን የንግድ ልውውጥ የሚያበረታታና የሚደግፍ የተለየ ታሪፍ ትጠቀማለች። በኮሚሳ አባል ሀገራት ተመርተው ወደ ሀገራችን የሚገቡ እቃዎች የሚስተናገዱበት የተለዩ ታሪፍ እና የኮሚሳ አባል ካልሆኑ ሀገራት ተመርተው ወደ ሀገራችን በሚገቡ እቃዎች ላይ የሚጣለውን ታሪፍ የሚያመለክት ሠንጠረዥ እንደሚከተለው ቀርቧል።

ተ.ቁ	የኮሚሳ አባል ያልሆኑ ሀገራት የሚስተናገዱበት የጉምሩክ ታሪፍ መጣኔ በመቶ	የኮሚሳ አባል ሀገራት የሚስተናገዱበት ልዩ የጉምሩክ ታሪፍ መጣኔ በመቶ
1	5	4.5
2	10	9
3	20	18
4	30	27
5	35	31.5

ሐ. የወጪ ንግድ ታክስ

ወደ ውጭ ሀገር ከሚላኩ ከተወሰኑ የቆዳና ሌሎ ምርቶች በስተቀር በሌሎች የወጪ ንግድ እቃዎች ላይ የሚጣል የጉምሩክ ቀረጥ እና ታክስ የለም። በዓለም ገበያ የሚሸጡበትን ዋጋ ተወዳዳሪ በማድረግ የሀገሪቱን የውጭ ምንዛሬ ግኝት ከፍ ለማድረግ ሲባል ነው የወጪ ንግድ እቃዎችን ከታክስ እና ቀረጥ ነጻ ማድረግ ያስፈልገው። ይሁን እንጂ መንግስት ለዓለም ገበያ በሚቀርቡ ከተወሰኑ የቆዳና ሌሎ ምርቶች የመሸጫ ዋጋ ላይ የ150% ታክስ ይጥላል። ይህ ታክስ ስራ ላይ የዋለው በመመሪያ ቁጥር 25/2001 ሲሆን መመሪያውን ያወጣው የገንዘብና ኢኮኖሚ ልማት ሚኒስትር ነው። ይህ መመሪያ ለውጭ ገበያ የሚቀርብ ቆዳና ሌሎ በበቂ መጠን ተጨማሪ ዕሴት የታክሰበት እንዲሆን ለማስቻል በከፊል ተዘጋጅቶ ለውጭ ገበያ በሚቀርብ ቆዳና ሌሎ ታክስ እንዲጣል መደረጉን ጠቁሟል። ይህ ታክስ ከሚጣልባቸው የቆዳና ሌሎ ውጤቶች መካከል ዌት ብሉ የበሬ ቆዳ፣ ፒክል የበግ ሌሎ፣ ዌት ብሉ የበግ ሌሎ እና ዌት ብሉ የፍየል ሌሎ የሚሉት ይገኙበታል።

4.2.2. ኤክሳይዝ ታክስ

ሀ. ኤክሳይዝ ታክስ ምንድን ነው?

ይህ ታክስ የቅንጦትና መሠረታዊ በመሆናቸው ምክንያት የገበያ ፍላጎታቸው በማይቀንስ ዕቃዎች ላይ፣ እንዲሁም የህብረተሰቡን ጤንነት የሚጎዱ እና ማህበራዊ ችግር የሚያስከትሉ ዕቃዎችን አጠቃቀም ለመቀነስ ሲባል የተጣለ ነው። ታክሱ የገቢ መስብስቢያ መሳሪያ በመሆን ጭምር ያገለግላል። በ19 ምድብ ከተደለደሉ የተለያዩ ዕቃዎች ነው ኤክሳይዝ ታክስ የሚሰበሰበው። ፊደል ተራ “ሠ” ይመልከቱ

ሊ. ኤክሳይዝ ታክስ የመክፈል ግዴታ በማን ላይ የተጣለ ነው?

ፊደል ተራ “ሠ” በተመለከቱት ዕቃዎች ላይ ኤክሳይዝ ታክስ የሚጣለው ዕቃው ወደ ሀገር ሲገባ ወይም በሀገር ውስጥ ሲመረት ሲሆን ታክሱን የመክፈል ግዴታ በአስመጭው ወይም በአምራቹ ላይ የተጣለ ነው።

ሐ. የኤክሳይዝ ታክስ የስሌት መሠረት ምንድን ነው?

ማንኛውም ግብር ከፋይ የሚጠበቅበት ግብር አስልቶ የማስታወቅና የመክፈል ግዴታ አለበት። ወደ ሀገር ውስጥ በሚገባ ዕቃ ላይ የሚከፈለውን የኤክሳይዝ ታክስ ለማስላት አራት ነገሮችን መደመር ያስፈልጋል። እነሱም የዕቃው ዋጋ፣ የመድን አረቦን፣ የማንንገጥ ወጪ፣ በዕቃው ላይ የሚከፈለው የጉምሩክ ቀረጥ ናቸው። የእነዚህን ድምር ውጤት በማስከፈያ ልክ ስናባዛ የሚከፈለውን የኤክሳይዝ ታክስ መጠን እናገኛለን ማለት ነው።

በሌላ በኩል በሀገር ውስጥ በተመረቱ ዕቃዎች ላይ የሚከፈለው ኤክሳይዝ ታክስ የስሌት መሠረት የዕቃው የምርት ወጪ እና የዕቃው ማስከፈያ ልክ /rate/ ናቸው። ለመንግስት የሚከፈለው የኤክሳይዝ ታክስ የሚሰላው የእቃውን የምርት ወጪና የማስከፈያ ልክ/rate/ በማባዛት ነው። የምርት ወጪ ሲባል ኤክሳይዝ ታክስ የሚከፈልበትን እቃ ለማምረት የዋሉ የጥራ ዕቃዎችና የጉልበት ዋጋ፣ ቀጥተኛ ያልሆኑ ግብዓቶች ወጪ እና ሌሎች አሸርሄድ ወጪ ማለት ሲሆን ለማምረቻ መሳሪያዎች የሚታሰበውን የዕርጅና ቅናሽ አይጨምርም።

በአገር ውስጥ በፋብሪካ በተመረቱ ከጨርቃ ጨርቅ የተሰሩ ወይም የተዘጋጁ ልብሶች እና አገር ውስጥ የተገጣጠሙ ተሽከርካሪዎች ላይ የተጣለውን የኤክሳይዝ ታክስ ማስላት ሲያስፈልግ ለእነዚህ ዕቃዎች ማምረቻ የዋሉ ግብዓቶች ወደ አገር ሲገቡ የተከፈለው የኤክሳይዝ ታክስ ተቀናሽ ይደረጋል።

መ. የኤክሳይዝ ታክስ የክፍያ ጊዜ መቼ ነው?

ፊደል ተራ “ሠ” የተመለከቱትን ዕቃዎች ወደ ሀገር ውስጥ ያስገባ አስመጪ ዕቃዎቹን ከጉምሩክ ክልል በሚያወጣበት ጊዜ ኤክሳይዝ ታክስ ይከፍላል። ዕቃው በሀገር ውስጥ የተመረተ ከሆነ ከተመረተበት ወር ቀጥሎ ባሉት 30 ቀናት ውስጥ ኤክሳይዝ ታክስ እንዲከፈል በመመሪያ ቁ.18/2001 ተደንግጓል።

ሠ. ኤክሳይዝ ታክስ የሚሰበሰብባቸው ዕቃዎች የትኞቹ ናቸው? የማስከፈያ መጣኔዎችስ?

ኤክሳይዝ ታክስ የሚሰበሰብባቸው ዕቃዎች ዝርዝር ቀጥሎ በሚቀርበው ሠንጠረዥ የተመለከተ ሲሆን ከዕቃዎቹ የሚገኘውን ታክስ ለመሰብሰብ ባለሥልጣኑ የሚገለገልበት አነስተኛው መጣኔ ወይም የማስከፈያ ልክ /rate/ በመቶኛ 10 ሲሆን ከፍተኛው በመቶኛ 100 ነው። የኤክሳይዝ ታክስን መጣኔዎች አስር ናቸው። እነሱም 10፣20፣30፣33፣40፣50፣60፣75፣80 እና 100 ናቸው። እነዚህ መጣኔዎች ሊከፈል የሚገባውን የኤክሳይዝ ታክስ ለማስላት ያገለግላሉ።

ተ.ቁ	የእቃው አይነት	ኤክሳይዝ ታክስ መጣኔ በመቶ
1	ማናቸውም ዓይነት ስኳር /በአንኳር መልክ/ ሞላሰሰን ሳይጨምር	33
2	መጠጦች	30
	2.1 ማናቸውም ለስላሳ መጠጦች /ከፍሬ ጭማቂዎችና እነዚህን ከመሳሰሉ በስተቀር	
	2.2 በዱቁት መልክ የተዘጋጁ ለስላሳ መጠጦች	30
	2.3 በፋብሪካ የሚመረት የታሸገ ውሃ	20
	2.4 ማናቸውም አልኮል ያላቸው መጠጦች	50
	2.4.1 ማናቸውም ቢራና ስታውት	
	2.4.2 ማናቸውም የወይን ጠጅ መጠጦች	50
	2.4.3 ዊስኪ	50
	2.5.4 ሌሎች አልኮል ያላቸው መጠጦች	100
3	ማናቸውም አይነት ንፁህ አልኮል	75
4	ትምባሆና የትምባሆ ውጤቶች	20
	4.1 የትምባሆ ቅጠል	
	4.2 ሲጋራ፣ ሲጋራ፣ ሲጋራሎስ፣ የፒፓ ትምባሆ፣ ሱረትና ሌሎች የትምባሆ ውጤቶች	75
5	ጨው	30
6	ነዳጅ የአውሮፕላን ነዳጅ፣ ሱፐር ቤንዚን፣ ተራ ቤንዚን፣ ፔትሮል፣ ጋዞሊን እና ሌሎች የሞተር ስፕሪት	30
7	ሽቶዎች እና ቶይለት ወተርስ	100
8	በፋብሪካ ከጨርቃ ጨርቅ የተሰሩ ወይም የተዘጋጁ ልብሶች	10
	8.1 ከተፈጥሮ ሐር፣ ከፍይለን፣ ከሱፍ፣ ወይም ከማናቸውም ሌሎች ተመሳሳይ ነገሮች በሽራብ መልክ ቢሆን የተሰሩ ጨርቃ ጨርቆች	10
	8.2 በሙሉ ሆነ በከፊል የተሰሩ አመድማ፣ ነጭ ቀለም የተነከረ ወይም የታተመ፣ በማናቸውም ቁመት ወይም ወርድ የተሰሩ ጨርቃ ጨርቅ ከወባ መከላከያ አገባብ እና ከአቡጃዲ በስተቀር/ እንዲሁም የብርድ ልብሶች አንሰላዎች፣ የአልጋ ሽፋኖች፣ ፎጣዎች፣ የጠረጴዛ ልብሶች እነዚህንም የመሳሰሉ ጨርቃ ጨርቆች	10
	8.3 ከጨርቃ ጨርቅ የተሰሩ ወይም የተዘጋጁ ልብሶች	10
9	ከወርቅ ከብርና ከሌሎች ነገሮች የተሰሩ ጌጣ ጌጦች	20
10	ለመኖሪያ ቤት አገልግሎት የሚሆኑ ሳህን ማጠቢያ መኪናዎች	80
11	ለመኖሪያ ቤት አገልግሎት የሚሆኑ የልብስ ማጠቢያ መኪናዎች	30
12	የቪዲዮ ዴክ	40
13	የቴሌቪዥን እና የቪዲዮ ካሜራዎች	40
14	ተቀባይ ቴሌቪዥን፣ ከግራማፎን ከራዲዮ፣ ወይም ከድምፅ መቅረጫና ማሰሚና ማሳሪያዎች ጋር የተጣመሩ ቢሆንም ባይሆንም	10
15	ለመንገደኞች መጓጓዣ የሚሆኑ ተሽከርካሪዎች /አውቶሞቢሎች/ እስቴሽን ዋገን የአገልግሎት መኪናዎች ላንድሮቨሮች፣ ጂፓች፣ ፒክአፖች፣ እና እነዚህን የመሳሰሉ ተሽከርካሪዎች በላሞተር ክራሻኖች ጭምር የተገጣጠሙ ወይም ያልተገጠሙ በመጀመሪያ ሲወጡ ሊኖራቸው ከሚገባው መሳሪያ ጋር 15.1 እስከ 1300 ሲ.ሲ.	30

	15.2 ከ1301 ሲ.ሲ. በላይ እስከ 1800 ሲ.ሲ.	60
	15.3 ከ1800 ሲ.ሲ. በላይ	100
16	የወለል ምንጫዎች	30
17	የአስቤስቶስና የአስቤስቶስ ውጤቶች	20
18	የጠረጴዛ፣ የግድግዳና የእጅ ሰዓቶች	20
19	አሻንጉሊቶችና መጫዎቻቸው	20

4.2.3. ተጨማሪ እሴት ታክስ

ሀ. ተጨማሪ እሴት ታክስ

ተጨማሪ እሴት ታክስ በገቢ ዕቃዎች ላይ ከሚጣሉት አምስቱ የታክስ አይነቶች መካከል አንደኛው ነው። ይህ ታክስ የሀገራችንን የታክስ ስርዓት አካል የሆነው በአዋጁ ቁጥር 285/1995 ነው። የዚህ ታክስ መጣኔ 15 በመቶ ሲሆን የሚከተለውን ቀመር ተከትሎ ታክሱ ይሰላል። በዚህ ቀመር መሰረት አስመጪው የእቃውን ዋጋ፣ የመድን አረቦን፣ የማንገዥ ወጪ፣ የጉምሩክን ቀረጥ እና ኤክሳይዝ ታክስን በአንድነት ይደምራል። በመቀጠል፣ የድምሩን ውጤት በ15% ያባዛል። የተገኘው ውጤት ከእቃው የሚሰበሰበው ተጨማሪ እሴት ታክስ ይሆናል።

መንግስት ወደ ሀገራችን በሚገቡት በማናቸውም ዕቃዎች እና አገልግሎቶች አቅርቦት ላይ ሁሉ ተጨማሪ እሴት ታክስ ይጥላል ማለት አይደለም። ከተጨማሪ እሴት ታክስ ነጻ የተደረጉ እቃዎችን ዝርዝር በአባሪ ሁለት ይመልከቱ። በአባሪው የተዘረዘሩት ዕቃዎች ከዚህ ታክስ ነጻ የተደረጉት በአዋጁ ቁጥር 285/1995 አንቀጽ 8፣ አዋጁን ለማስፈጸም የወጣውን የሚኒስትሮች ምክርቤት ደንብ ቁጥር 79/1995 ክፍል ሁለት /አንቀጽ 19 - 33/ በተደነገገው እና የገንዘብና ኢኮኖሚ ልማት ሚኒስቴር በተጨማሪ እሴት ታክስ አዋጅ ቁጥር 285/94 አንቀጽ 8/4/ በተሰጠው ስልጣን መሠረት ከታክሱ ነጻ ያደረጋቸው ዕቃዎችና አገልግሎቶች ናቸው።

ለ. ከተጨማሪ እሴት ታክስ ነጻ የተደረጉ ዕቃዎችና አገልግሎቶች

ከዚህ በታች በተመለከተው ሰንጠረዥ የተዘረዘሩት ከተጨማሪ እሴት ታክስ ነጻ የተደረጉ ዕቃዎችና አገልግሎቶች ሲሆኑ ዕቃዎቹና አገልግሎቶቹ በውጭ ሀገር ወይም በሀገር ውስጥ የተመረቱ ሊሆኑ ይችላሉ።

ተ.ቁ	የዕቃው /አገልግሎቱ ዓይነት	የህግ መሠረት /አዋጅ/መመሪያ/ሰርኩላር
1	ቢያንስ ሁለት ዓመት ያገለገለ መኖሪያ ቤት ሽያጭ እና የመኖሪያ ቤት ኪራይ	አዋጅ ቁጥር 285/94
2	የፋይናንስ አገልግሎቶች	» » »
3	ለግንቲሞች እና ሜዳሊያዎች ጥናት አገልግሎቶች ከሚውሉት በስተቀር የአገር ውስጥና የውጭ አገር ገንዘቦችን እና የዋስትና ሰነዶችን ማሰራጨት ወይም ወደ አገር ማስገባት	» » »
4	ለኢትዮጵያ ብሔራዊ ባንክ የሚቀርብ ወርቅ ወደ አገር ማስገባት	» » »
5	በሀይማኖት ድርጅቶች የሚሰጡ የእምነት ወይም ከአምልኮት ጋር የሚገናኙ አገልግሎቶች	» » »
6	በትምህርት ተቋማት የሚሰጡ የማስተማር አገልግሎቶች እንደዚሁም ለህፃናት ጥበቃ በማዋዕል ህፃናት የሚሰጡ አገልግሎቶች	» » »
7	የኤሌክትሪክ፣ የኬሮሲን እና የውሃ አገልግሎቶች /በፋ-ብሪካ ታሽጎ የሚሸጥ ውሃን አይጨምርም/	» » »

8	ክልዩ ልዩ አገልግሎት ወይም የኮሚሽን ክፍያዎች በስተቀር የፖስታ አገልግሎት ድርጅት በማቋቋሚያ አዋጅ በተሰጠው ሥልጣን መሠረት የሚያቀርባቸው ዕቃዎችና አገልግሎቶች	»	»	»
9	የትራንስፖርት አገልግሎቶች	»	»	»
10	ማናቸውም የስራ እንቅስቃሴ ለማከናወን ለሚሰጥ ፈቃድ ለመግንስት የሚፈጸም ክፍያ	»	»	»
11	ከ60% በላይ ሠራተኞች አካል ጉዳተኞች የሆኑበት አካል ጉዳተኞችን ቀጥሮ የሚያሰራ ድርጅት የሚያቀርባቸው ዕቃዎችና አገልግሎቶች	»	»	»
12	መጻሕፍት	»	»	»
13	የምግብ እህል /ጤፍ፣ ስንዴ፣ በቆሎ፣ ማሽላ፣ ጥራጥሬ እና የመሳሰሉት/	ደብዳቤ ቁጥር 09/07/2000	አመ3/16/28/635	ቀን
14	ለወባ መከላከያ አገባብ ሥራ የሚውሉ የስፌት ክር ሌብል፣ ማሽጊያ ፕላስቲክ እና ማዳበሪያ	ደብዳቤ ቁጥር 08/07/2001	አመ3/16/28/892	ቀን
15	የቆዳ ፋብሪካዎች የሚያደርጉት የፒክል፣ የዌት ብሉ እና የክረስት ምርት ግብይት	ደብዳቤ ቁጥር 10/02/2001	አመ3/16/28/860	ቀን
16	የወባ መከላከያ አገባብ እና አገባብን ለመስፋት የሚያገልግል በኬሚካል የተካከረ ጨርቅ ወደ አገር ሲገባ	ደብዳቤ ቁጥር 10/02/2001	አመ3/16/28/785	ቀን
17	መንግስት ከውጭ የሚያስገባው ስንዴ	ደብዳቤ ቁጥር	አመ3/16/28/914	ቀን
18	ከፖለቲካ የተሰራ የምግብ ዘይት	ደብዳቤ ቁጥር	አመ3/16/28/644	ቀን
19	የዳቦ እና የወተት ሽያጭ	ደብዳቤ ቁጥር	አመ3/16/28/889	ቀን
20	መድኃኒቶች፣ የህክምና አቅርቦቶች እና የህክምና መገልገያዎች	ደብዳቤ ቁጥር 09/05/1995	አመ3/16/28/889	ቀን
21	ለግብርና ምርት የሚውሉ ማዳበሪያዎች፣ ምርጥ ዘር፣ ፀረ ተባይ ኬሚካሎች	ደብዳቤ ቁጥር 28/06/1995	አመ3/16/28/930	ቀን
22	የጡረታ አበል ክፍያ አገልግሎት	ደብዳቤ ቁጥር 01/09/1995	አመ3/16/28/961	ቀን
23	የገዛ ወኪሎች የአውሮፕላን ተኬት በመሸጥ የሚሰጡት የገበያ አገልግሎት	ደብዳቤ ቁጥር 11/10/1995	አመ3/16/28/971	ቀን
24	እንጀራ	ደብዳቤ ቁጥር	አመ3/16/28/13 ቀን 01/25/1996	
25	የመጻሕፍት ህትመት	ደብዳቤ ቁጥር	አመ3/16/28/185	ቀን
26	የቆዳ ማልፊያና ማለስለሻ ፋብሪካዎች ለጫማ ፋብሪካዎች የሚሸጡት የተጠናቀቀ ቆዳ	ደብዳቤ ቁጥር 28/11/2000	አመ3/16/28/730	ቀን
27	የቡታጋዝ ምርት	ደብዳቤ ቁጥር	አመ3/16/28/227	ቀን

4.2.4. ሱር ታክስ

ሱር ታክስ የመንግስትን የፋይናንስ አቅም ለማግለገል በገቢ ዕቃዎች ላይ ከሚጣሉት የታክስ አይነቶች መካከል አንደኛው ሲሆን በአራተኛ ደረጃ ላይ ይገኛል። ከሱር ታክስ የሚገኘው ገቢ የዋጋ ንረት የሚያስከትለውን ተዕዕኖ ለማርገብ የሚውል ነው። መንግስት በከተማ ለሚኖሩ መካከለኛና ዝቅተኛ ገቢ ላላቸው ሽማግሌዎች የተለያዩ የምግብ ጥራጥሬዎችን በዝቅተኛ ዋጋ ያቀርባል። ለዚህ ስራ ማስኬጃ የሚያስፈልገውን ተጨማሪ ገንዘብ ለማግኘት መንግስት ከሚያዘዩ ወር 1999 ጀምሮ በገቢ ዕቃዎች ላይ ሱር ታክስ ጥሏል። የሱር ታክስ የስራት መሠረት እቃው የተገባበት ዋጋ፣ ኢንሹራስ /የአረብን ዋስትና/ ለማንገድ የተከፈለው ዋጋ፣ የጉምሩክ ቀረጥ ኤክሳይዝ ታክስ እና ቫት ድምር ውጤት ነው። ይህ ድምር በ10 ከመቶ ሲሆን የምናገኘው ተከፋጥኝ ሱር ታክስ ይሆናል።

ይሁን እንጂ የሚከተሉት ገቢ እቃዎችና አገልግሎቶች ከሱር ታክስ ክፍያ ነፃ ናቸው። እነሱም የመሬት ማዳበሪያ፣ ነዳጅ እና የብረታ ብረት ቅባቶች (ሉብሪካንትስ)፣ የህዝብና የጭነት ማመላለሻ ተሽከርካሪዎች እና ሌሎችም ለተለየ አገልግሎት የሚውሉ ተሽከርካሪዎች፣ አውሮፕላኖች፣ የአየር መንኮራኩሮች፣ የጠፈር መንኮራኩሮች፣ እና የነዚህ ክፍሎች፣ የካፒታል (የኢንቨስትመንት) እቃዎች መድሀኒቶች ጥሬ እቃዎች እና ሌሎች በህግ ከታክስ ነፃ የተደረጉ ዕቃዎች ለምሳሌ በጉምሩክ ታሪፍ ደንብ 1ኛ መደብ መሰረት ከጉምሩክ ቀረጥ ነጻ የተደረጉት ዕቃዎች፣ በጉምሩክ ታሪፍ ደንብ 2ኛ መደብ ሀ መሰረት በልዩ መብት ከቀረጥ ነጻ የሆኑ እንዲሁም በታሪፍ ደንቡ 2ኛ መደብ ለ መሰረት ከማናቸውም ቀረጥ ነጻ የሆኑ ዕቃዎች ናቸው። የተለያዩ መድሀኒቶች፣ በጉምሩክ ታሪፍ ደንብ 1ኛ መደብ ምዕራፍ 28 እና 29 ላይ የተዘረዘሩት እቃዎች፣ ሌሎች በገንዘብና ኢኮኖሚ ልማት ሚ/ር ከሱር ታክስ ነጻ የተደረጉ ዕቃዎች ናቸው

4.2.5. በገቢ እቃ ከሚጣለው የንግድ ትርፍ ግብር ላይ ተቀንሶ የሚከፈል ግብር /Withholding tax /

ሀ. ዊዝሆልዲንግ ታክስ

የንግድ ትርፍ ግብር በገቢ ዕቃዎች ላይ ከሚጣሉት የታክስ ዓይነቶች መካከል አምስተኛውና የመጨረሻው ሲሆን ይህ ታክስ የሚተዳደረው በገቢ ግብር አዋጅ ቁጥር 286/1994 እና አዋጁን ለማስፈጸም በወጣው ደንብ ቁጥር 78/1994 መሰረት ነው። በዚህ አዋጅ አንቀጽ 52 መሰረት ዕቃዎች ወደ ሀገር ሲገቡ የንግድ ትርፍ ግብር እንደሚጣልባቸው ተደንግጓል። በገቢ ዕቃው ላይ የሚጣለው የንግድ ትርፍ ግብር የሚሰላው የዕቃውን የቀረጥ ማስከፈያ ዋጋ በ3 በመቶ በማባዛት ነው።

ይህ የንግድ ትርፍ ግብር ዕቃው በገባበት አመት መጨረሻ የሚከፈል ቢሆንም ግብሩ እቃው በሚገባበት ጊዜ አስቀድሞ እንዲከፈል ይደረጋል። ይህ የሚሆነው ያለ ምክንያት አይደለም። አብዛኛውን ጊዜ አስመጪዎች በዓመቱ መጨረሻ የሚጠበቅባቸውን ግብር በመክፈል ግዴታቸውን የሚወጡ ቢሆንም አንዳንዶች ግን ግዴታቸውን ሳይወጡ የሚሰወሩበት ሁኔታ ያጋጥማል። ይህ ዓይነቱ ህገ ወጥ ድርጊት በሀገር ዕድገትና ልማት ላይ ሊያስከትል የሚችለውን አፍራሽ ተፅዕኖ ለመከላከል መንግሥት ውጤታማ የግብር አሰባሰብ ዘዴ ይጠቀማል። ዘዴው ትርፍ የሚያስገኙ የንግድ ዕቃዎች ወደ ሀገር በሚገቡበት ጊዜ የንግድ ትርፍ ግብር እንዲከፈልባቸው የሚያደርግ ነው። የመንግስትን ወቅታዊ የገንዘብ እጥረት በማቃለል ረገድም ዘዴው ጠቀሜታ እንዳለው ይነገርለታል።

አስመጪው አስቀድሞ የክፈለው የንግድ ትርፍ ግብር በአመቱ መጨረሻ ከሚከፈለው የንግድ ትርፍ የግብር መጠን ላይ ይታሰባል። አስመጪው ዕቃዎችን ወደ ሀገር በሚያስገባበት ጊዜ አስቀድሞ የክፈለው ግብር አንሶ በአመቱ መጨረሻ ሊከፈል የሚገባው የግብር መጠን በልጦ ከተገኘ አስመጪው ልዩነቱን እንዲከፍል ይደረጋል። በተቃራኒው አስመጪው በየጊዜው የክፈለው የንግድ ትርፍ ግብር በልጦ በዓመቱ መጨረሻ በአስመጪው ሊከፈል የሚገባው የንግድ ትርፍ ከአነሰ በትርፍ የተከፈለውን ገንዘብ ባለሥልጣኑ ለአስመጪው በ90 ቀናት ውስጥ ተመላሽ ያደርጋል። ባለሥልጣኑ በትርፍነት የተከፈለን ገንዘብ ለአስመጪው ተመላሽ ከማድረግ በፊት አስመጪው ሌላ ግብርና ቀረጥ የማይፈለግበት መሆኑን ያረጋግጣል። ከአስመጪው የሚፈለግ ግብርና ቀረጥ ካለ ባለሥልጣኑ ተፈላጊውን ተከፋይ ግብር በተመላሹ ገንዘብ እንዲካካስ ካደረገ በኋላ ተራፈውን ገንዘብ ለአስመጪው ይመልሳል።

የያዘውን ጭብጥ የበለጠ ግልጽ ለማድረግ እንዲረዳን የሚከተለውን አስረጃ እንመለከት። የተለያዩ የንግድ ዕቃዎች ወደ ሀገር አስገብቶ የሚሸጥ አንድ አስመጪ በዓመቱ መጨረሻ አንድ ሚሊዮን ብር አትርፏል እንበል ። አስመጪው ከዚህ ገቢው በመቶኛ 30 ብር የንግድ ትርፍ ግብር የመክፈል ግዴታ ተጥሎበታል። በዚህ መሠረት አስመጪው በዓመቱ መጨረሻ ለመንግሥት እንዲከፍል የሚጠበቀው ግብር 300 ሺ ብር ይሆናል ማለት ነው።

አስመጪው 300 ሺ ብር ግብር የሚከፈልበትን የንግድ ትርፍ ያገኘው በዚያ በጀት ዓመት /በ2002 ሊሆን ይችላል/ 25 የቤት መኪናዎችን ወደ ሀገር ውስጥ አስገብቶ በመሸጥ ነው። አስመጪው እነዚህን ተሽከርካሪዎች በሚያስገባበት ወቅት በተለያዩ ጊዜ የንግድ ትርፍ ግብር ሲከፍል ቆይቷል። ይህ ክፍያ በዓመቱ መጨረሻ ሊከፈል ከሚገባው ግብር /300 ሺ ብር/ ላይ ታሳቢ የሚደረግ ነው። በዚህ መሠረት አስመጪው ተሽከርካሪዎችን ወደ ሀገር

ሲያስገባ የክፈለው የንግድ ትርፍ ግብር መጠን ድምር 250 ሺ ብር ቢሆን በአስመጪው ያልተከፈለው የግብር መጠን 50 ሺ ብር ይሆናል ማለት ነው።

ስለዚህ አስመጪው ልዩነቱን ለባለሥልጣኑ በመክፈል የሚፈለግበትን የግብር ክፍያ ያጠናቅቃል ማለት ነው። በተቃራኒው አስመጪው 25ቱን ተሽከርካሪዎች ወደ ሀገር ሲያስገባ የክፈለው የንግድ ትርፍ ግብር መጠን 350 ሺ ብር ቢሆን አስመጪው የ50 ሺ ብር ግብር በትርፍነት ለባለሥልጣኑ ከፍሏል ማለት ነው። ስለዚህ ባለሥልጣኑ 50 ሺ ብር ለአስመጪው ተመላሽ ያደርጋል ማለት ነው። ባለሥልጣኑ ይህን የሚያደርገው አስመጪው ከማንኛውም ግብርና ቀረጥ ነፃ መሆኑን አረጋግጦ ነው።

ለ. ወደ ሃገር በሚገቡ እቃዎች ላይ የሚሰበሰበው የንግድ ትርፍ ግብር የማይመለከታቸው ድርጅቶችና ግለሰቦች

በገቢ ግብር አዋጅ ቁጥር 286/1994 እንደተሻሻለ አንቀጽ 52/5/ ላይ እንደተደነገገው ለንግድ የሚውሉ እቃዎች የሚለውን ሐረግ ትርጉም በመመሪያ እንዲወሰን ለገንዘብና ኢኮኖሚ ልማት ሚኒስቴር በተሰጠው ስልጣን መሠረት ከዚህ በታች የተዘረዘሩት ድርጅቶችና ግለሰቦች ወደ ሃገር የሚያስገቡዎቸው እቃዎች ከንግድ ትርፍ ግብር ነፃ ተደርገዋል።

- ፩ በመንግስት የፋይናንስ አስተዳደር አዋጅ መሠረት በመንግስት መ/ቤት በተሰጠው ትርጉም ውስጥ የተካተቱ የፌዴራል እና የክልል መ/ቤቶች፤
- ፪ ለትርፍ ያልተቋቋሙ መንግስታዊ ያልሆኑ ድርጅቶች እና ማህበራት /ከፍትህ ሚኒስትር ወይም ከሚመለከተው አካል የምዝገባ የምስክር ወረቀት ሲያቀርቡ፤
- ፫ የኢትዮጵያ ገቢዎችና ጉምሩክ ባለሥልጣን ባወጣው መመሪያ መሠረት የግል መገልገያ እቃዎቻቸውን ከቀረጥ ነፃ እንዲያስገቡ የተፈቀደላቸው ግለሰቦች፤
- ፬ በጉምሩክ ታሪፍ ደንብ 2ኛ መደብ ከጉምሩክ እና ከሌሎች ቀረጦችና ታክሶች ነፃ ሆነው እንዲገቡ የተፈቀዱ እቃዎችን የሚያስመጡ ግለሰቦችና ድርጅቶች፤
- ፭ በዲፕሎማቲክና ሌሎች ዓለም አቀፍ ስምምነቶች መሠረት ከንግድ ትርፍ ግብር ነፃ የሆኑ የዓለም አቀፍ ድርጅቶች፤ የውጭ ዲፕሎማቲክ ወይም ከንሱላር ሚሲዮኖች እና የእነዚህ አባላት፤
- ፮ በፌዴራል እና በክልል ኢንቨስትመንት ባለሥልጣን ከገቢ ግብር ነፃ የመሆን መብት /Tax Holiday/ የተሰጣቸው ግለሰቦች እና ድርጅቶች /ይህንን የሚያረጋግጥ ማስረጃ ሲያቀርቡ፤
- ፯ የአምራችነት ፈቃድ ያላቸው ሰዎች ወይም ድርጅቶች ለሚያመርቷቸው እቃዎች በግብዓትነት የሚጠቀሙባቸው ጥሬ እቃዎች እና ሶካፒታል እቃዎች የሚያገለግሉ መለዋወጫዎች በቀጥታ ለንግድ የማይውሉ በመሆኑ ከ3% የገቢ ግብር የቅድሚያ ክፍያ ነፃ ናቸው፤ ይሁን እንጂ ባለ ኢንዱስትሪዎች ወደ ሃገር ባስገቡት ጥሬ እቃ ሽቀጡን አምርተው ለገበያ በሚያውሉበት ጊዜ ከተከፋይ ሂሳብ ላይ ግብር ቀንሶ ገቢ ስለማድረግ በአዋጁ በተደነገገው መሠረት 2% ተቀናሽ የሚደረግባቸው ይሆናል፤
- ፱ ኢንዱስትሪዎችን ለማቋቋም ወይም ለማስፋፋት ወይም ለጋይል ማመንጫ ወይም የመገናኛ አገልግሎት ለመዘርጋት ወ.ዘ.ተ. ወደ ሃገር የሚገቡ የካፒታል እቃዎች /በቀጥታ ለንግድ የማይውሉ በመሆኑ ከኢትዮጵያ ኢንቨስትመንት ባለሥልጣን ወይም ጉዳዩ ከሚመለከታቸው አካላት የካፒታል እቃዎች መሆናቸው የሚያረጋግጥ ማስረጃ ከቀረበ፤
- ፲ የስጦታ፣ የንግድ ማስታወቂያ እና የናሙና እቃዎች /Sample Goods/፤
- ፳ በማዕድን እንዲሁም በፔትሮሊየም ስራ ላይ የተሰማሩ ግለሰቦች ወይም ድርጅቶች /በልዩ ታክስ ህግ የሚተዳደሩ በመሆናቸው፤

4.2.6. ከአዲስ ወይም ያገለገለ ቴሌቪዥን የሚሰበሰበው ቀረጥና ታክስ እንዴት ይሰላል?

ለአዲስም ሆነ ላገለገለ ቴሌቪዥን የሚከፈለው ቀረጥና ታክስ የሚሰላው በቴሌቪዥኑ የቀረጥ መስከፊያ ዋጋ (duty paying value) ላይ ተመርኩዞ ነው። የቀረጥ ማስከፊያ ዋጋ ለቴሌቪዥኑ ያወጡት ወጪ ድምር ነው። ይህ ድምር ቴሌቪዥኑን ለመግዛት (cost) ለኢንሹራንስ (insurance) እና ለማንጓዝ (freight) ያወጡትን ወጪ ያካትታል። በእቃው አስመጪ የሚቀርበው የእቃ ዋጋ ትክክለኛ መሆኑ ሲታመንበት ጉምሩክ በአስመጪው

የቀረበውን የእቃ ዋጋ ተቀብሎ የጉምሩክን የቀረጥ ማስከፊያ ዋጋ ለማስላት ይገለገልበታል። ይሁን እንጅ አስመጪው ያቀረበውን የእቃ ዋጋ ትክክለኛነት የኢትዮጵያ ገቢዎችና ጉምሩክ ባለሥልጣን ሲጠራጠር ባደራጀው የጉምሩክ ቀረጥና ታክስ ማስከፊያ ዋጋ ላይ ተመርኩዞ ተከፋይን ቀረጥና ታክስ ያሰላል።

ሀ. በአዲስ ቴሌቪዥን የሚጣለው ቀረጥና ታክስ ስሌት

ከሚከፈለው ቀረጥና ታክስ ስሌት ጋር ተያይዞ የተነሳውን ጭብጥ በቀላሉ ለመረዳት የሚከተለውን ምሳሌ ይመልከቱ። የቀረጥ ማስከፊያ ዋጋው ብር 15340፣ የስራት ዘመኑ 2012 የሆነ ቴሌቪዥን በዚህ አመት ወደ ሀገር አስገብተዋል ብለን እናስብ፤ የቴሌቪዥኑ ቀረጥና ታክስ እንዴት ይሰላል? ተከፋይን ቀረጥና ታክስ ለመወሰን የሚከተሉትን አምስት የስሌት ደረጃዎች ይከተላሉ። በቅድሚያ የቴሌቪዥኑን የቀረጥ ማስከፊያ ዋጋ በእቃው የጉምሩክ ቀረጥ መጣኔ /30%/ በማባዛት የጉምሩክ ቀረጥን ያሰላሉ። በዚህ መሰረት ተከፋይ የጉምሩክ ቀረጥ $4602 = 15340 \times 30/100$ ይሆናል ማለት ነው።

በቀጣይ የሚሰላው ኤክሳይዝ ታክስ ሲሆን በዚህ ስሌት የቴሌቪዥኑን የቀረጥ ማስከፊያ ዋጋ እና ተከፋይ የጉምሩክ ቀረጥ በመደመር በእቃው ኤክሳይዝ ታክስ ሬት/10%/ ያባዛሉ። በዚህ ስሌት መሰረት ተከፋይ ኤክሳይዝ ታክስ መጠን $1994.2 = (15340 + 4602) \times 10\%$ ይሆናል ማለት ነው።

በሶስተኛ ደረጃ የሚሰላው ተከፋይ ተጨማሪ እሴት ታክስ ሲሆን በዚህ ስሌት የቴሌቪዥኑን የቀረጥ ማስከፊያ ዋጋ፣ ተከፋይ የጉምሩክ ቀረጥ እና ኤክሳይዝ ታክስ በመደመር በተጨማሪ እሴት ታክስ መጣኔ ያባዛሉ። በዚህ መሰረት የሚከፈለው ተጨማሪ እሴት ታክስ ብር $3290.43 = (15340 + 4602 + 1994.2) \times 15\%$ ይሆናል።

በአራተኛ ደረጃ የሚሰላው ሱር ታክስ ሲሆን ስሌቱ የቴሌቪዥኑን የቀረጥ ማስከፊያ ዋጋ፣ ተከፋይ የጉምሩክ ቀረጥ፣ ኤክሳይዝ ታክስ እና ተጨማሪ እሴት ታክስ ደምረው በሱር ታክስ መጣኔ ማባዛት ነው። በዚህ መሰረት የሚከፈለው ሱር ታክስ ብር $2522.66 = (15340 + 4602 + 1994.2 + 3290.43) \times 10\%$ ይሆናል።

በአምስተኛ ደረጃ የሚሰላው ተከፋይን የዝሆልዲንግ ታክስ እናሰላለን። ይህ ታክስ የሚሰላው የቀረጥ ማስከፊያ ዋጋን በዝሆልዲንግ ታክስ መጣኔ በማባዛት ነው። በዚህ መሰረት ተከፋይ የዝሆልዲንግ ታክስ $460.2 = 15340 \times 3/100$ ብር ይሆናል ማለት ነው።

በመጨረሻው የስሌት ደረጃ ሁሉንም ተከፋይ ቀረጥና ታክሶች እንደምራለን፣ በዚህ መሰረት መንግስት ከቴሌቪዥኑ የሚሰበሰበው ቀረጥና ታክስ ስሌት ድምር ብር $12869.49 = 4602 + 1994.2 + 3290.43 + 2522.66 + 460.2$ ይሆናል።

ከላይ የተገጸው ዝርዝር ስሌት እንደሚከተለው በሰንጠረዥ ለማቅረብ ተሞክሯል።

ተ.ቁ	ቀረጥ እና ታክስ አይነት	የተከፋይ ቀረጥ እና ታክስ ስሌት	የሚከፈለው ገንዘብ መጠን በብር
1	የጉምሩክ ቀረጥ	$15340 \times 30/100$	4602
2	ኤክሳይዝ ታክስ	$(15340 + 4602) \times 10/100$	1994.2
3	ተጨማሪ እሴት ታክስ	$(15340 + 4602 + 1994.2) \times 15/100$	3290.43
4	ሱር ታክስ	$(15340 + 4602 + 1994.2 + 3290.43) \times 10/100$	2522.66
5	ዊዝሆልዲንግ ታክስ	$15340 \times 3/100$	460.2
6	የተከፋይ ቀረጥና ታክስ ድምር		12869.49

ለ. ከአገለገለ ቴሌቪዥን የሚሰበሰበው ቀረጥና ታክስ ስሌት

በ2012 የተመረቀ ቴሌቪዥን ከአንድ፣ ሁለትና ሶስት ወ.ዘ.ተ. ዓመት በኋላ ወደ ኢትዮጵያ ቢያስገቡ ከቴሌቪዥኑ የሚሰበሰበው ቀረጥና ታክስ እንዴት ይሰላል? ከአገለገለ ቴሌቪዥን ጉምሩክ የሚሰበሰበው ቀረጥና ታክስ የሚሰላው በቴሌቪዥኑ የተጣራ የቀረጥ ማስከፊያ ዋጋ (net DPV) ላይ ተመርኩዞ ነው። የቴሌቪዥኑ የተጣራ የቀረጥ ማስከፊያ ዋጋ ማለት ከቴሌቪዥኑ የመጀመሪያ የቀረጥ ማስከፊያ ዋጋ ላይ የእርጅና ቅናሽ ድምር ሲቀነስ

የሚገኘው ውጤት ሲሆን ይህ ውጤት ከላይ በፊደል ተራ “ሀ” ላይ በተጠቀሰው አኳኋን ከአገልገለው ቴሌቪዥን የሚሰበሰበውን ቀረጥና ታክስ ለማስላት ያገለግላል።

የቴሌቪዥኑን የተጣራ የቀረጥ ማስከፊያ ዋጋን ለማስላት የሚከተለውን በሰንጠረዥ የቀረበ ምሳሌ እንመልከት።

ተ. ቁ	የምርት ዘመን	ወደ ሀገር የገባበት ዘመን	የመጀመሪያ የቀረጥ ማስከፊያ ዋጋ	ዓመታዊ የእርጅና ቅናሽ መጣኔ (የቀረጥ ማስከፊያ ዋጋው 10%)	ድምር የእርጅና ቅናሽ በመቶኛ	ድምር የእርጅና ቅናሽ በብር	የተጣራ የቀረጥ ማስከፊያ ዋጋ
1	2012	2012	15340	-	-	-	15340
2		2013	15340	1534	10%	1534	13806
3		2014	15340	1534	20%	3068	12272
4		2015 እና ከዚያ በላይ	15340	1534	30%	4602	10738

በሰንጠረዡ እንደተመለከተው በ2012 ተመርቶ በዚያው አመት ወደ ሀገር የገባው ቴሌቪዥን አዲስ ስለሆነ የእርጅና ቅናሽ አልተደረገበትም። ይሁን እንጂ ከተመረተ በኋላ እስከ ሶስት አመት ባለው ጊዜ ውስጥ ወደ ሀገር ለገባው ቴሌቪዥን በየአመቱ ከቴሌቪዥኑን የቀረጥ ማስከፊያ ዋጋ ላይ የአስር ከመቶ የእርጅና ቅናሽ ተደርጓል። በዚህ መሰረት በ2013 ወይም 2014 ወይም 2015 ወደ ሀገር ለገባው ቴሌቪዥን በቅደም ተከተል የ10%፣ 20% እና 30% የእርጅና ቅናሽ ተደርጓል። ይህ የእርጅና ቅናሽ ከቴሌቪዥኑ የመጀመሪያ የቀረጥ ማስከፊያ ዋጋ ከሆነው ከ15340 ብር ላይ በመቀነሱ የቴሌቪዥኑ የተጣራ የቀረጥ ማስከፊያ ዋጋ በ2013 ወደ 13806 ብር ዝቅ ሲል የዚህ ቁጥር መጠን በ2014 እና 2015 በቅደም ተከተል ወደ 12272 እና 10738 ብር ወርዷል።

ይሁን እንጂ የሚደረገው የእርጅና ቅናሽ ከ30 በመቶ እንዳይበልጥ በህግ በመገደቡ ምክንያት ከተመረተ ከሶስት አመት በኋላ ወደ ሀገር ከገባ ቴሌቪዥን የመጀመሪያ የቀረጥ ማስከፊያ ዋጋ ላይ የሚቀነሰው ድምር የእርጅና ቅናሽ 4602 ብር ብቻ ይሆናል። ይህም የቴሌቪዥኑን የተጣራ የቀረጥ ማስከፊያ ዋጋ ከ10738 ብር በታች እንዳይቀንስ የሚገድብ ሲሆን ለቴሌቪዥኑ የሚከፈለው ቀረጥና ታክስ በዚህ ገንዘብ ላይ ተመርኩዞ ይሰላል ማለት ነው።

4.2.6. የንግድ ዕቃዎች ወደሀገር ለማስገባት ሊሟሉ የሚገባቸው ሰነዶች

- የአስመጪነት ፈቃድ፤
- የንግድ ፈቃድ፤
- የባንክ ፈቃድ፤
- የግብር ከፋይ መለያ ቁጥር፤
- የተቆጣጣሪ መ/ቤቶች ፈቃድ፤
- የጉምሩክ ዲክላራሲዮን ከነደጋፊ ሰነዶች (አንጾይስ፣ ፓኪንግ ሊስት፣ ማስጫኛ ሰነድ፣ ወዘተ)

ማጣቀሻ፡- Proclamation No. 307/2002, 570/2008, 610/2008 and directive no 18/2009; Income tax proclamation No 286/2002; Customs proclamation No. 859/2014; Proclamation No. 285/2002; Training material on withholding tax issued in March 2010; Customs tariff amendment no.1, 1996 edition; Ethiopian Customs Tariff, Volume 1 and 2, 2007 Version;

4.3. ገንዘብ ይዞ ወደ ኢትዮጵያ ለመግባትና ከኢትዮጵያ ለመውጣት መንገደኛው (ዳያስፖራውን ጨምሮ) ሲያሟላቸው የሚገቡ ቅድመ ሁኔታዎች

ማንኛውም ወደ ኢትዮጵያ የሚገባ በኢትዮጵያ ነዋሪ ያልሆነ መንገደኛ ወደ ሃገር ውስጥ ከሶስት ሺህ የአሜሪካን ዶላር /3,000/ በላይ ወይም የዚህ ተመጣጣኝ የሆነ ሌላ አይነት የውጭ ምንዛሬ በጥሬ ገንዘብ ይዞ የሚገባ ከሆነ በጉምሩክ በኩል ዲክላራሲዮን በመሙላት ማስመዘገብ ይኖርበታል።

ማንኛውም ከኢትዮጵያ የሚወጣ በኢትዮጵያ ነዋሪ ያልሆነ ግለሰብ ያለማስረጃ የአሜሪካን ዶላር 3,000 በላይ ወይም ተመጣጣኝ የሆነ የሌላ አይነት የውጭ ምንዛሬ በጥሬ ገንዘብ ከአገር ይዞ መውጣት አይችልም።

ማንኛውም በኢትዮጵያ ውስጥ ነዋሪ የሆነ ኢትዮጵያዊ ወይም የውጭ ዜጋ በጥሬ ገንዘብ ይዞ መውጣት የሚችለው የውጭ ምንዛሬውን ከባንክ የገዛው ለመሆኑ የሚያረጋግጥ የባንክ አድቫይስ ወይም ደግሞ ወደ አገር ሲገባ በጉምሩክ በኩል ያስመዘገበበትን የገንዘብ ዲክላራሲዮን በማስረጃነት ሲያቀርብና እነዚህ መረጃዎች ከተሰጡ 45 ቀናት በላይ ያልቆዩ መሆኑ ሲረጋገጥ ነው።

ከኢትዮጵያ ውጭ ነዋሪ የሆነ ኢትዮጵያዊ ወይም በትውልድ ኢትዮጵያዊ ሆኖ የውጪ ዜግነት ያለው ግለሰብ ከሶስት ሺ የአሜሪካን ዶላር በላይ ወይም ሌላ ተመጣጣኝ የውጭ ምንዛሬ በጥሬ ገንዘብ ይዞ መውጣት የሚችለው ከባንክ የገዛው ለመሆኑ የሚያረጋግጥ የባንክ አድቫይስ ወይም ደግሞ ወደ አገር ሲገባ በጉምሩክ በኩል ያስመዘገበበትን የገንዘብ ዲክላራሲዮን በማስረጃነት ሲያቀርብ ነው።

ለስራ ጉዳይ፣ ለጉብኝት ወይም ለቱሪዝም ኢትዮጵያ ውስጥ የቆየ የውጭ ዜጋ ከሶስት ሺ የአሜሪካን ዶላር 3,000 በላይ ወይም ሌላ ተመጣጣኝ የውጭ ምንዛሬ በጥሬ ገንዘብ ይዞ ለመውጣት የሚችለው የውጭ ምንዛሬው ከባንክ የገዛው ለመሆኑ የሚያረጋግጥ የባንክ አድቫይስ ወይም ደግሞ ወደ አገር ሲገባ በጉምሩክ ያስመዘገበበትን የገንዘብ ዲክላራሲዮን በማስረጃነት ሲያቀርብና ይህም በተፈቀደለት የቪዛ ገደብ ውስጥ ሲሆን ብቻ ነው።

በትራንዚት መንገደኛነት ከ24 ሰዓት በላይ በኢትዮጵያ ቆይታ የሚያደርግ ማንኛውም ግለሰብ ከሶስት ሺህ የአሜሪካን ዶላር በላይ ወይም ሌላ ተመጣጣኝ የውጭ ምንዛሬ በጥሬ ገንዘብ ይዞ መውጣት የሚችለው ወደ አገር ሲገባ ለጉምሩክ ያሳወቀበትን የገንዘብ ዲክላራሲዮን ሲያቀርብ ብቻ ነው።

የኢምባሲና የውጭ ድርጅቶች ሠራተኞች ወይም በኢምባሲና በውጭ ድርጅቶች አማካይነት በጊዜያዊ ሠራተኛነት ወይም በወርክቮፕና ሴሚናር ላይ ለመሳተፍ ወይም ስልጠና ለመስጠት ወደ አገር ውስጥ የገቡ ግለሰቦች ከአገር ሲወጡ የያዙት ጥሬ ገንዘብ ከአሜሪካ ዶላር 3,000 በላይ ወይም ሌላ ተመጣጣኝ የውጭ ምንዛሬ ከሆነ ከባንክ በቀጥታ የተሰጣቸው ለመሆኑ የባንክ አድቫይስ ወይም ኢምባሲው የውጭ ድርጅቱ ከውጭ ምንዛሬ ሂሳብ ወጪ አድርጎ ከካዝናው በጥሬ ገንዘብ የከፈላቸው ከሆነ ይህንኑ የሚገልጽ ደብዳቤ ማቅረብ ይጠበቅባቸዋል።

ማንኛውም ከኢትዮጵያ ወደ ውጭ የሚጓዝ ወይም ወደ ሃገር ውስጥ የሚገባ መንገደኛ የኢትዮጵያ ገንዘብ እስከ ብር ሁለት መቶ /200/ በጥሬ ገንዘብ ይዞ መውጣት ወይም በጥሬ ገንዘብ ይዞ መግባት ይችላል።

Reference

Amharic Foreign Currency Directive issued by National Bank of Ethiopia, Ref. ባውምዳ/ውምስሞ/472/09፣ Dated ግንቦት (May) 25 ቀን 2001

4.4. የበጎ አድራጎት እቃዎችና የጉምሩክ ስነስርዓት

ለበጎ አድራጎት ስራ ጉዳይ የሚውሉ እቃዎች ከጉምሩክ ቀረጥ እና ታክስ ነፃ ወደ አገር የሚገቡበትን ሁኔታ መንግስት አመቻችቷል። መንግስት በሰጠው መብት ተጠቅመው የበጎ አድራጎት እቃዎችን ወደ ሀገራችን ማስገባት የሚችሉት በሀገራችን የሚገኙ የበጎ አድራጎት ድርጅቶች እና ማህበራት ናቸው። በመመሪያ ቁ. 79/ 2005 ትርጓሜ መሰረት “የበጎ አድራጎት ድርጅት ማለት ለሀዘብ ጥቅም የሚሰጥ ለበጎ አድራጎት አላማ ብቻ የተቋቋመና በበጎ አድራጎት ድርጅቶችና ማህበራት ኤጀንሲ የተመዘገበ ድርጅት ሲሆን የበጎ አድራጎት ማህበር ማለት በበጎ አድራጎት ድርጅቶችና ማህበራት ኤጀንሲ የተመዘገበ ሆኖ አላማው ትርፍ ለማግኘት ያልሆነ የአባላቱን መብትና ጥቅም ለማስጠበቅ እና ተመሳሳይ ህጋዊ አላማዎችን ለማከናወን እንዲሁም ተመሳሳይ አላማ ካላቸው ተቋማት ጋር ለመተባበር በአባላቱ ስምምነት የተመሠረተ የሰዎች ስብስብ ማህበር ነው”

4.4.1. የበጎ አድራጎት ድርጅቶችና ማህበራት ወደ ሀገር ከቀረጥና ታክስ ነፃ የሚያስገቡባቸው እቃዎች

የበጎ አድራጎት ድርጅቶችና ማህበራት ተሽከርካሪዎችን፣ የልማት ዕቃዎችና መሣሪያዎችን እና መለዋወጫዎችን ከጉምሩክ ቀረጥና ታክስ ነፃ እንዲያስገቡ ይፈቀዳቸዋል። የልማት ዕቃዎችና መሣሪያዎች ማለት የልማት ፕሮጀክትን ለማስፈጸም ወይም ተግባራዊ ለማድረግ የሚያገለግሉ ቋሚ መሣሪያዎች፣ ዕቃዎችና መለዋወጫዎች (accessories) ናቸው። ለትምህርት መርጃነት የሚያገለግሉ እንደ ኦቨርሄድ ፕሮጀክተር (over head projector)፣ ስላይድ ፕሮጀክተር (slide projector)፣ ኮምፕዩተር፣ ፕሪንተር ሶፍትዌር (Printer software) የማባገፍ መሣሪያዎች እንደ ቋሚ የልማት መሣሪያዎችና ዕቃዎች ተቆጥረው ከጉምሩክ ቀረጥና ታክስ ነፃ እንዲገቡ ይፈቀዳል። ሆኖም ግን አላቂ ዕቃዎች፣ የፍጆታ ዕቃዎች፣ የቢሮ መገልገያዎች፣ የቤትና የግንባታ ዕቃዎች፣ የኤሌክትሮኒክስ እና የኤሌኮኒክስ መሣሪያዎች ቋሚ የልማት መሣሪያዎችና ዕቃዎች ስላልሆኑ ከጉምሩክ ቀረጥና ታክስ ነፃ እንዲገቡ አይፈቀድም። የበጎ አድራጎት ድርጅቶች እና ማህበራት የልማት ዕቃዎችና መሣሪያዎችን ከጉምሩክ ቀረጥ ነፃ እንዲያስገቡ ባለሥልጣኑ ከመፍቀዱ አስቀድሞ የሚቀርቡለትን ጥያቄዎች ለፕሮጀክቱ ያላቸውን አግባብነት ይገመግማል። እንዲሁም ከዚህ በታች በሰንጠረዡ የተመለከቱትን ሰነዶች አጣርቶ አግባብ ያላቸውን የልማት ዕቃዎችና መሣሪያዎች የጉምሩክ ቀረጥና ታክስ ሳይከፈልባቸው ወደ ሀገር ውስጥ እንዲገቡ ይፈቅዳል።

4.4.2. የቀረጥ ነፃ መብት ተጠቃሚ ለመሆን በበጎ አድራጎት ድርጅቶች እና ማህበራት ሊሟሉ የሚገቡ ሰነዶች

ተ.ቀ.	ሊሟሉ የሚገቡ ሰነዶች ዝርዝር	በጎ አድራጎት ድርጅቶች	በጎ አድራጎት ማህበራት
1	ፕሮጀክቱ በፌደራል መንግስት ወይም በክልል መስተዳድር ወይም በከተማ አስተዳደር መ/ቤት የፀደቀ ስለመሆኑ ከመንግስት መ/ቤት ጋር የተደረሰ የስምምነት ሰነድ፣		
2	ስምምነት የተደረሰበት የፕሮጀክት ፖሊሲ፣		-
3	በበጎ አድራጎት ድርጅትና ማህበራት ኤጀንሲ የተመዘገበ መሆኑን የሚያረጋግጥ የታደሰ የማህበራት ምዝገባ ሰርተፍኬት፣		
4	የዕቃው ማስጫኛ ሰነድ(bill of lading) በእንግሊዝኛ ወይም በአማርኛ የተዘጋጀ		
5	ዕቃው የተገባበት ደረሰኝ(invoice) በእንግሊዝኛ ወይም በአማርኛ የተዘጋጀ		
7	የዕቃው ማሸጊያ ዝርዝር(packing list) በእንግሊዝኛ ወይም በአማርኛ የተዘጋጀ		
8	የልማት ዕቃው በእርዳታ የተገኘ ከሆነ የስጦታ ምስክር ወረቀት፣(donation certificate) በእንግሊዝኛ ወይም በአማርኛ የተዘጋጀ		
9	የሚመለከተው የመንግስት አካል የፃፈው የትብብር ደብዳቤ እና		

10	ድርጅቱ/ማህበሩ ከግብርና ሚኒስቴር ወይም ከሚመለከተው አካል ጋር የተፈራረመው የአጠቃላይ የአተገባበር ስምምነት ሰነድ (General Operational agreement) ለመጀመሪያ የቀረጥና ታክስ ነፃ ጥያቄ ብቻ ማቅረብ ይኖርባቸዋል		
12	ከቀረጥና ታክስ ነፃ የሚገባው ዕቃ ለበጎ አድራጎት አላማ ብቻ የሚውል መሆኑን የሚያረጋግጥ ከሚመለከተው የመንግስት አካል የተሰጠ ሰነድ፤	-	

4.4.3. ዕቃን በዋስትና ወይም በቀረጥና ታክስ ክፍያ እንዲገባ ስለመፍቀድ

ሀ. ዕቃን በዋስትና ስለማስገባት

በሰንጠረዥ ቁጥር 4.8.2. በተራ ቀጥር 1(አንድ) የተመለከተው ቢኖርም ፕሮጀክቱ በፌደራል መንግስት ወይም በክልል መስተዳደር መ/ቤት የፀደቀ ስለመሆኑ ከመንግስት መ/ቤት ጋር የተፈረመ የስምምነት ሰነድ ሳይኖራቸው በተደረገ ጉብኝት ወይም በውጭ አገር ባሉ ለጋሾች በግል ተነሳሽነት የሚደረጉ እርዳታዎች ሲያጋጥሙ የበጎ አድራጎት ድርጅቶች ዕቃውን በዋስትና በማውጣት ሰነዶቹን ሊያሟሉ ይችላሉ።

ለ. ተጨማሪ ዕቃ በቀረጥና ታክስ ክፍያ እንዲገባ ስለመፍቀድ

ባለስልጣኑ እንደ አሸርሄድ ፕሮጀክተር (over head projector)፣ ስላይድ ፕሮጀክተር (slide projector)፣ ፕሪንተር ሶፍትዌር (Printer software) የማባገር መሣሪያዎች በፕሮጀክት ፕሮግላሉ ላይ በተገለጸው መሰረት በቀረጽ ነጻ እንዲገቡ ይፈቀዳል። ሆኖም ግን እቃዎቹ በፕሮጀክት ፕሮግላሉ ላይ ያልተገለጹ እና ከለጋሾች በበጎ አድራጎት መልክ በተጨማሪ የተገኙ ከሆነ ተገቢው የጉምሩክ ቀረጥና ታክስ ተከፍሎባቸው እንዲገቡ ይፈቀዳል

4.4.4. ከጉምሩክ ቀረጥና ታክስ ነፃ እንዲገቡ የሚፈቀዱ ተሽከርካሪዎች፣ ሞተር ብስክሌቶች እና መለዋወጫዎች

ሀ. ተሽከርካሪዎች

የበጎ አድራጎት ድርጅቶች እና ማህበራት ለአረጋውያን ጉዳተኞች፣ ለህፃናት ማሳደጊያ፣ ኤች አይ ቪ ኤድስ በደማቸው ላለ ወገኖች ለመንከባከብ ሥራ፣ የጎዳና ተዳዳሪዎችን ለመንከባከብ እና ለመርዳት ተግባር፣ ለቴክኒክና ሙያ ማሰልጠኛ ማዕከል (vocational training center) ለሚካሄድ የዕርዳታ ተግባር አግባብ ካለው የፌደራል ወይም የክልል መንግስት መስሪያ ቤት ድጋፍ እስከአገኙ ድረስ ከዚህ ቀጥሎ በተመለከተው ሠንጠረዥ መሠረት ሚኒሳሎችን እና ወይም አውቶብሶችን ከውጭ ሀገር ከጉምሩክ ቀረጥና ታክስ ነፃ እንዲያስገቡ የኢትዮጵያ ገቢዎችና ጉምሩክ ባለስልጣን ይፈቅዳል።

በአንድ ማዕከል የታቀፉ የተረጁዎች ብዛት	የተፈቀደው የተሽከርካሪ አይነትና ብዛት
ከ15-30	አንድ ሚኒሳሎ
ከ31-60	ሁለት ሚኒሳሎ
ከ61-90	አንድ አውቶብስ
ከ91 በላይ	ሁለት አውቶብስ

ለ. ሞተር ብስክሌቶች

የበጎ አድራጎት ድርጅቶች ወይም ማህበራት ለሚያካሂዷቸው ፕሮጀክቶች የሚያስፈልጉ ሞተር ብስክሌቶችን ከጉምሩክ ቀረጥና ታክስ ነፃ እንዲያስገቡ ይፈቀዳል። ድርጅቶቹ ወይም ማህበራቱ የዚህ መብት ተጠቃሚ የሚሆኑት አግባብ ካለው የፌደራል ወይም የክልል መንግስት መስሪያ ቤት ወይም የከተማ አስተዳደር የተሰጣቸውን የድጋፍ ደብዳቤ ሲያቀርቡ ነው።

ሐ. መለዋወጫዎች

ከቀረጥና ታክስ ነፃ የገቡ ዕቃዎችን መለዋወጫ ከጉምሩክ ቀረጥና ታክስ ነፃ እንዲገቡ እንደ አግባብነቱ በባለሥልጣኑ ሊፈቅድ ይችላል። በባለስልጣኑ የሚፈቀደው የመለዋወጫ እቃ ዋጋ ከዕቃዎቹ ዋጋ ከ15%

(አስራ-አምስት በመቶ) መብለጥ የለበትም። በባለስልጣኑ የተፈቀደው የመለዋወጫ ዕቃ ወደ ሀገር ውስጥ የሚገባው ዋናው ዕቃ ከገባበት ቀን ጀምሮ በአምስት ዓመት ጊዜ ውስጥ ነው። ነገር ግን ባለስልጣኑ ከላይ ለተገለፁ ተሽከርካሪዎች እና ሞተር ብስክሌቶች የሚያገለግሉ መለዋወጫዎችን ከቀረጥና ታክስ ነፃ ሆነው እንዲገቡ አይፈቅድም።

4.4.5. የቀረጥ ነጻ መብትን አላግባብ ስለመገልገል

ለበጎ አድራጎት ስራ ጉዳይ በቀረጥና ታክስ ነፃ ወደ ሀገር የገባ እቃን በንግድ ሥራ ለተሰማራ መሰል ተቋም አገልግሎት እንዲውል ማድረግ የተከለከለ ሲሆን የቀረጥና ታክስ ነፃ መብቱን አለአግባብ ተጠቅሞ የተገኘ የበጎ አድራጎት ድርጅት ወይም ማህበር አግባብ ባለው ህግ መሠረት በወንጀል ይጠየቃል።

ዋቢ:- መመሪያ ቁ.. 79/2005

I. Homecoming Ethiopians and their special privilege of importing private automobile

This article covers the requirements to be met by the Ethiopian Diaspora who may wish to import automobile when she/he returns home after residing abroad for a certain period of time. It also explains how to calculate customs duty and other taxes on your imported automobile. To simplify the reader's understanding, a questions and answers section is provided. For more detailed information, readers are advised to refer other sources of information indicated in the bibliography at the end of this article.

Question no. 1. I am homecoming Ethiopian Diaspora; do I have the privilege of importing an automobile when I return to my home?

You can import one automobile, paying customs duty and other taxes, if you have lived abroad for five years or above. You have to import your personal automobile within a year since the first day of your return to Ethiopia. Your automobile must have a maximum seating capacity of up to 10 persons. The automobile must be intended for exclusive use of you or your family. It is forbidden to import an automobile intended for generating income or commercial purpose. To be more specific, importing pickup trucks or minibus-like vehicle is strictly forbidden although the latter has seating capacity up to 10 persons. Customs officers may prevent importation of your automobile at the port of Djibouti if they believe that your automobile can also be assigned to the purpose other than private use.

Question no. 2. Do I need a customs clearing agent to import my automobile?

To import your automobile, you are required to have importer or customs clearing agent with a certificate of competence and professional qualification authorized to effect customs formalities. Your clearing agent undertakes customs operations carried out in connection with your automobile beginning from its arrival at the customs port until released from the customs control. Some of the activities your agent carries out on your behalf include:

- Declaring to customs the vehicle you wish to import,
- Calculating the duty and tax payable on your vehicle
- Lodging the necessary documents to customs and so on.

Question no. 3. What are the required documents for importing my automobile?

The required documents include:

- Bill of Loading,

- Invoice
- A letter from the embassy of your residing country stating you are coming back your home country and which is authenticated by the Federal Ministry of Foreign Affairs
- Details of the vehicle such as Type of your car, Model of your car, cylindrical capacity(cc), Year of manufacture of your car; number of seats, chassis number, engine number, and
- Declaration which carries the appropriate Customs Procedure Code (CPC) and other forms completed by the Customs Clearing Agent.

Question no. 4. What are the customs duties and taxes levied on my imported automobile?

The imported vehicle is subject to a number of taxes. Government levies five kinds of taxes on your automobile at the time of importation. These taxes are customs duty, excise tax, Value added tax (VAT), surtax and withholding. In calculating the taxes owed, the following different tax rates are applied to the tax base (taxable amount).

Item	Type of customs duty and tax	Tax rate in percentage (%)
1.	Customs duty	35
2	Excise tax Cylindrical capacity upto1300	30
	Cylindrical capacity from1301 to 1800	60
	Above 1800	100
3	Value added tax	15
4	Sur tax	10
5	Withholding	3

From the table above, it is apparent that the excise tax rate varies with the different cylindrical capacity level.

Question no. 5. What is the base of computation for customs duty and other taxes on my new or used automobile?

Customs duty and other taxes on your new or used automobile are calculated based on its duty paying value (DPV). The DPV is the actual total cost of your new automobile i.e. cost + insurance + freight (CIF). Cost stands for the transaction value and other related costs or payment made in exchange for the purchase of your automobile. Insurance represents the money or premium that is paid to deliver your automobile to a prescribed customs port. Freight is money paid for the commercial means of transport for delivering your automobile up to the first customs port. DPV of automobiles to be imported to Ethiopia is captured in ERCA's computer and hence your clearing agent takes the DPV of your automobile from the ERCA database and then calculates customs duty and other taxes on your automobile.

Consider a typical example: you have brought in a new Toyota corolla automobile with 1280 cc and its Duty Paying Value (DPV) =cost +Insurance+ freight= 70,000 birr. How do you think customs duty and other taxes are calculated? To determine customs duty and other taxes on the automobile, you may use the following five key steps.

Step 1. The first step is to calculate customs duty payable on the automobile. ERCA often charge 35 percent of the duty paying value of your automobile, i.e. $(70,000 \times 35\%)$. Hence you are liable to pay customs duty of 24,500 birr.

Step 2. Having calculated customs duty next is determining the payable excise tax. In this step, you multiply the sum of duty paying value and customs duty by excise tax rate $(70,000 + 24,500) \times 30\%$. This gives you 28,350 birr which is the payable excise tax.

Step 3. This step shows the way value added tax is calculated. In this step, the importer multiplies the sum of duty paying value, customs duty and excise tax by value added tax rate $(70,000 + 24,500 + 28,350) \times 15\%$. The result of this calculation is 18,427.5 birr, which is VAT to be paid on the automobile.

Step 4. To calculate surtax, involves multiplying the sum of duty paying value, customs duty, excise tax and VAT, by surtax rate $(70,000 + 24,500 + 28,350 + 18,427.5) \times 10\%$. Accordingly the payable surtax is 14,127.75 birr.

Step 5. In this step, the importer multiplies the duty paying value by withholding tax rate i.e. $70,000 \times 3\%$. The result is 2,100 birr which is the withholding tax to be paid.

Step 6. The last step involves adding the payable customs duty, excise tax, value added tax, surtax and withholding tax to arrive at the figure of the total payable customs duty and other taxes. Accordingly the calculation results in a sum of $87,525.25 = 24,500 + 28,350 + 18,427.5 + 14,127.75 + 2100$.

Item	Type of tax and customs duty	Calculating customs duty and other taxes	Tax due in birr
	Customs duty	$70,000 \times 35/100$	24,500
	Excise tax	$70,000 + 24,500 = 94,500 \times 30/100$	28,350
	VAT	$70,000 + 24,500 + 28,350 = 112,850 \times 15/100$	18,427.5
	Surtax	$70,000 + 24,500 + 28,350 + 18,427.5 = 139,777.5 \times 10/100$	14,127.75
	Withholding tax	$70,000 \times 3/100$	2100
	Total payable customs duty and other taxes		87,525.25

Question no. 6. How do we calculate customs duty and other taxes on used automobiles?

Imagine you have imported a used car that was manufactured in the year 1994. You might have imported it into Ethiopia one or two or three years after its manufacturing year. How do you think the customs duty and tax on your car can be calculated? The net duty paying value (DPV) is the base for calculating customs duty and tax due. It is equal to the initial duty paying value of your car minus its accumulated depreciation value. This page illustrates the computation of net duty paying value using the following example.

	Manufacturing year of the car	Year of importation	Initial DPV in birr	Annual depreciation = 10% of initial DPV	Accumulated depreciation rate	Accumulated depreciation in birr	Net /current DPV in birr as against the year of importation
1	1994	1994	-	-	-	-	-
2		1995	70,000	7000	10%	7000	63000
3		1996	70,000	7000	20%	14000	56000
4		1997	70,000	7000	30%	21000	49000
5		1998 etc	70,000	7000	30%	21000	49000

It is indicated in the table above that no depreciation is deducted from the initial DPV of the car as it is imported in its manufacturing year and considered to be new. However a 10 percent annual depreciation is deducted for a car imported within one of the first three years since the year of manufacturing. Accordingly a 10% or 20% or 30% deduction of depreciation is respectively made from the initial duty paying value of the car imported in 1995, or 1996 or 1997. Hence the net duty paying value of the car has gone down to 63,000 in 1995 from 70,000 in 1994. This figure has further reduced to 56,000 and 49,000 respectively, as the car is imported in 1996 or 1997. However, the rate of depreciation is constant for a car imported three years after its manufacturing year, hence the net DPV also remains constant. The accumulated rate of depreciation applicable for the purpose of calculating the net DPV is restricted not to exceed 30 percent by statute of the Ethiopian Revenues and Customs Authority if the car is imported three years after its manufacturing year. This has resulted in a net DPV of 49000 birr. Once you arrive at the net DPV, the next step is to calculate the tax and customs duty on the car. To accomplish this, follow the sequence of steps explained above in question No. 5.

Bibliography:- Circular issued on April 08, 2001E.C; ref.no./6/5/1; Amharic Directive 36/1998E.C; Amharic Directives 2 and 10/1996E.C; Amharic Directive 6/1996E.C; Customs proclamation no.859/2014;

II. Taxes on Commercial Imports into Ethiopia

Unless exempted by law, items imported into Ethiopia are subject to a number of taxes. Government levies five kinds of taxes on import items. These taxes are assigned priority levels and are calculated in a sequential order. These taxes, in their sequential order, are customs duty, excise tax, VAT, surtax and withholding tax. Taxes on imported goods are collected by the Ethiopian Revenues and Customs Authority (ERCA). These taxes provide considerable revenue to the government. According to the report issued July 2015 by Planning Directorate of ERCA, these taxes provided revenue of 128 billion birr.

Divided into six subheadings, the main purpose of this article is thus to raise awareness among the business community of the different kinds of taxes levied on commercial import items and the system used to calculate these taxes.

2.1. Customs Duty, export tax and preferential tariff

A. Customs Duty

The first of the five taxes levied on import items is customs duty. ERCA collects Customs duty on a variety of import items based on the rules stipulated in the customs proclamation No. 859/2014 and other regulation and directives. To calculate the customs duty, ERCA uses six bands or groups of rates. These

bands of rates are 0%, 5%, 10% 20%, 30% and 35%. From this band of rates one can see that the minimum customs duty rate is 0(zero) while the maximum is 35 percent of the total cost of the imported item. Here you may ask yourself why ERCA levies high customs duty rate at a 30 or 35 percent on some imported items and less customs duty rate at 0, 5 or 10 percent on other import items. It is important to recognize that the difference in rate is caused by the primary purpose of the imported goods. Customs duty rate ranging from zero to ten is applied to inputs for production such as, machineries, raw materials etc. For example the importation of inputs for agricultural production such as a tractor is charged with 10 percent customs duty rate. Minimum customs duty rate is also applied to import items for public use such as minibuses, ambulances and buses etc. Generally speaking, the more the imported goods are to be used for production purpose and public use, the more would get the customs duty rate near to zero.

The importation of semi finished goods is also encouraged next to raw materials and capital goods. ERCA charges semi finished goods at a 10 and 20 percent customs duty rate.

Import items such as consumer or finished goods imported for personal use or for a nonproductive purpose are heavily charged at a 30 or 35 percent. For example, an automobile is heavily taxed at a 35 percent customs duty rate on the grounds that it is imported for personal use while ambulances which are primarily used for public use is imported free of customs duty and other taxes. The general principle in setting customs rate in Ethiopia is that the more the imported item is to be used solely for personal use the higher the rate of customs duty and other taxes.

Full information on rates of customs duty applied to each import item can be obtained from the Ethiopian Customs Tariff prepared based on the harmonized commodity description and coding system (H-S).

According to the Customs Tariff (Amendment volume 1, 1996 edition), the maximum customs duty rate used to be 60 % of the CIF value of an imported item. However, since then the government has taken steps towards reducing customs duty rate in order to support inward investment and the broad business community. Such steps were taken in 2000 and 2002 where the maximum customs duty rate was reduced to 40 and then 35 percent of the CIF. The long run government's aim is to reduce this figure to near zero .

B. Export Tax

Customs duty and other taxes on export items are waived purposely to encourage export. However, the government levies export tax on specific semi-prepared hides and skins of animals. This export tax includes taxes on wet blue skin of an ox, wet blue hides of sheep and goat, and pickled hide of a sheep. The tax is 150 percent of the selling price of the hides and skins to be exported. This tax is introduced on January 1, 2010 by a directive no. 25/2009 issued by Ministry of Finance and Economic Development. The government imposed export tax on these items as a method to curb the exportation of the items, and to increase domestic leather products such as shoes, purses, ready-made garments etc.

C. Preferential Tariffs

Ethiopia is a member of the Common Market for Eastern and Southern Africa (COMESA) and it administers preferential tariffs that favor trade with member countries of COMESA: The table below portrays the special customs tariff rates applicable to goods produced in and imported from COMESA member countries as against the regular customs tariff rate which is applicable to goods produced in and imported from non-member countries.

s.no	Regular customs tariff rate%	COMESA Tariff Rate%
1	5	4.5
2	10	9
3	20	18
4	30	27
5	35	31.5

2.2. Excise Tax

Excise tax is the second of the five taxes levied on import items and it is one of the most well known forms of tax in Ethiopia. It is a tax levied on selected goods such as luxury goods and basic goods which are demand inelastic i.e. goods that shows no change at all in quantity demanded when price goes up or down. Moreover, excise tax is also applied to goods which are considered hazardous to health and that may cause social problems. Additionally, the government uses excise tax as a revenue-producing device.

2.2.1. What are the excisable goods and their rates?

In Ethiopia, both the federal and regional governments collect excise tax. ERCA is responsible for collecting excise tax for the Federal government and collects excise tax levied on locally produced and imported items into the country.

The minimum excise tax rate applied to excisable goods is 10% while the maximum is 100%. Excise tax has 10 bands or groups of rates at which excise can be charged. These band rates are 10%, 20%, 30%, 33%, 40%, 50%, 60%, 75%, 80% and 100%. These rates are used to calculate the payable excise tax. Regarding the list of excisable import items see annex one

2.2.2. Who must pay excise tax?

Excise tax on the above mentioned goods is levied whenever these goods are imported into the country or when they are locally produced. Therefore the excise tax on goods locally produced is paid by the producer whereas excise tax on imported items is paid by the importer.

2.2.3. What is the base of computation for excise tax?

Each taxpayer is liable to compute his or her tax liability-the amount of money he or she owes. The base of calculation for goods locally produced is the cost of production multiplied by its excise tax rate. However, the cost of production means direct labor and raw material cost incurred in the production process, cost of indirect inputs and overhead costs, but does not include depreciation costs of machineries.

In calculating excise tax payable on textile and textile products locally produced in a factory and vehicles assembled locally, the tax paid on import of inputs that are used to produce such goods shall be deducted.

Likewise, cost + insurance + freight (CIF) + customs duty multiplied by excise tax rate is the base of computation for goods imported into the country.

2.2.4. When is the time of payment for excise tax?

Excise tax on imported items is paid at the time of clearing those goods from customs area. According to sub article 2(a2) of article 6 of the proclamation 307, excise tax on locally produced goods is to be paid, not later than 30 days from the date of production. However this provision is amended by the directive No 18/2009, which allows for the excise tax to be paid within 30 days of the next month following production.

Excisable items and the rates to be applied to them.

Item	Type of excisable item	Excise tax rate (%)
1	Any type of sugar (in solid form) excluding molasses	33
2	Drinks	
2.1	All type of soft drinks (except fruit juices	30
2.2	Powder soft drinks	30
2.3	Water bottled or canned in a factory	20
2.4	Alcoholic Drink	
2.4.1	All types of beer and stout	50
2.4.2	All types of wine	50
2.4.3	Whisky	50
2.4.4	Other alcoholic drinks	100
3	All types of pure alcohol	75
4	Tobacco & Tobacco Products	
4.1	Tobacco leaf	20
4.2	Cigarettes, cigar, cigarillos, pipe tobacco, snuff and other tobacco products	75
5	Salt	30
6	Fuel– jet fuel, super Benzene, Regular Benzene, petrol, Gasoline and other motor spirits	30
7	Perfumes and Toilet waters	100
8	Textile and Textile products produced in a factory	
8.1	Textile fabrics, knitted or woven of natural silk, rayon, nylon, wool or other similar materials	10
8.2	Textile of any type partly or wholly made from cotton, which is grey, white, dyed or printed, in pieces of any length or width (except mosquito net and "Abudgedid") and including blankets, bed sheets, counterpanes, towels, table clothes and similar articles	10
8.3	Garments	10
9	Personal Adornment made of gold, silver or other materials	20
10	Dish washing machines for household use	80
11	Washing machines for household use	30
12	Video Decks	40
13	Television and Video Cameras	40

14	Television broadcast receivers whether or not combined with gramophone, radio or sound receivers and reproducers	10
15	Motor passenger cars, station wagons, utility cars and land Rover, Jeeps pickups, similar vehicles (including motorized caravans), whether assembled, together with their appropriate initial equipment.	
15.1	Up to 1,300 c.c	30
15.2	From 1,301 c.c up to 1800 c.c	60
15.3	Above 1800 c.c	100
16	Carpets	30
17	Asbestos and asbestos products	20
18	Clocks and watches	20
19	Dolls and toys	20

2.3. Value Added Tax (VAT)

A. What is VAT?

VAT is the third of the five taxes to be levied on import items. In Ethiopia, VAT is levied at a flat percentage rate. To the exclusion of goods detailed in article 8 of the proclamation No. 285/2002 and goods exempted from VAT by the directive issued by the Ministry of Finance and Economic Development(see below), VAT is levied on every imported item. Importers are liable to pay 15 percent of the sum of cost, insurance, freight, customs duty and excise tax. For import items exempted from VAT see the table below

B. Types of supplies of goods, services and imports exempted from payment of VAT.

No	Type of goods or services exempted from VAT	The law that allows exemption of goods and services from payment of VAT
1.	The sale of dwelling used for at least two years and the lease of a dwelling	Value Add Tax Proclamation No 285/2002
2.	The rendering of Financial services	Value Add Tax Proclamation No 285/2002
3.	The Supply or import of national or foreign currency (except for that used for numismatic purposes) and or securities	Value Add Tax Proclamation No 285/2002
4.	The import of gold to be transferred to the National Bank	Value Add Tax Proclamation No

	of Ethiopia	285/2002
5.	The rendering by religious organizations of religious or church related services	Value Add Tax Proclamation No 285/2002
6.	The rendering of educational services provided by educational institutions as well as child care services of children at pre-school institutions	Value Add Tax Proclamation No 285/2002
7.	The supplies of electricity, kerosene and water (except for those supplies of water bottled by a factory).	Value Add Tax Proclamation No 285/2002
8.	Supplies by the post office authorized under the Ethiopian postal proclamation, other than services rendered for a fee or commission	Value Add Tax Proclamation No 285/2002
9.	The provision of transport	Value Add Tax Proclamation No 285/2002
10.	Permits and license fees	Value Add Tax Proclamation No 285/2002
11.	The supply of goods or services by a workshop employing disabled individuals if more than 60 percent of the employees are disabled	Value Add Tax Proclamation No 285/2002
12.	supply of books	Value Add Tax Proclamation No 285/2002
13.	Supply of food grain e.g. Teff, Wheat, Maize, Sorghum and other cereal.	Circular Ref. No. አመ3/16/28/635 Dated 09/07/2000 E.C.
14.	Materials for making mosquito net such as fiber (thread), label, plastic for packing and polypropylene bag	Circular Ref. No አመ3/16/28892 dated 08/07/2001 E.C.
15.	Pickled, wet blue and crusts of hides and leathers Purchased by leather factories.	Circular Ref. No አመ./16/26/28/860 dated 10/02/2001 E.C.
16.	Import of mosquito net and import of cloth, immersed in chemical, for sewing mosquito net	Circular Ref. No አመ3/16/28/785 ቀን 10/02/2001

17.	Import of wheat by the government	Circular Ref.No. አመ3/16/28/914 Dated 11/02/2000 E.C.
18.	Import of palm oil	Circular Ref. No .አመ3/16/28/9644 dated 25/07/1994 E.C.
19.	Supply of bread and milk	Circular Ref.No. .አመ3/16/28/889 dated 09/05/1995 E.C.
20.	Medicine, Medical supplies, and medical kits	Circular Ref. No .አመ3/16/28/889 dated 09/05/1995 E.C.
21.	Supply and import of agricultural raw materials such as fertilizer, seeds of superior quality, insecticides	Circular Ref. No re3/16/28/930 Dated 28/06/1995 E.C.
22.	payment of pension	Circular Ref. No .አመ3/18/28/961 Dated 01/09/1995 E.C.
23.	The sale of air-tickets to customers by travel agents	Circular ref. No. አመ3/16/28/13 Dated 01/25/1996 E.C.
24.	Enjera (local staple food)	Circular Ref. No. አመ3/16/28/171 Dated 11/10/1997 E.C.
25.	Publication of books	Circular Ref. No. አመ3/16/28/185 Dated 05/09/1997 E.C.
26.	Animal skin or hides sold to shoe factories by a leather factory after the tanning process is done.	Circular Ref. No. አመ3/16/28/227 Dated 08/11/2000 E.C.
27.	The supply or import of fuel gas	Circular Ref. No. .አመ3/16/28/227 Dated 25/12/2007 E.C.

2.4. Surtax

Surtax is the fourth of the five taxes imposed on import items. Surtax was introduced in the Ethiopian tax system on April 9, 2007. The council of Ministers issued a regulation to levy 10 percent surtax on imported goods. The imposition of surtax was necessitated to build the financial capacity of the government for interventions to solve the rise in the cost of living which is affecting consumers with low and medium income level. The government has been exerting effort to make grain available at a low price for urban dwellers with medium and low income level until the market is stabilized. Hence, the government required additional budget to pay for the subsidy and this is financed by surtax on import items. Necessary care has been taken so that the imposition of surtax over the imported goods wouldn't result in a rise in the cost of living and in the cost of goods for investment.

Ten percent of the sum of cost, insurance, freight, customs duty, excise tax, and VAT is the base of computation for surtax on all goods imported into the country.

However, the following items and services are exempted from payment of surtax.

- ☞ Fertilizer, Petroleum and lubricants, Motor vehicles for freight and passenger and other special purpose motor vehicles, Air craft, spacecraft and part thereof, capital (investment goods) and some medicines, raw materials and other goods which are already decided by law to be tax free.

2.5. Withholding tax

Withholding tax is the last tax on import items and was introduced in Ethiopia on December 30, 2000. Proclamation No 227/2001 introduced withholding tax. Later on, this proclamation was replaced by income tax proclamation No 286/2002 and the Council of Ministers Income Tax Regulation No 78/2002. The latter proclamation made effective a withholding tax of 3 percent on import items and a 2 percent on payments made in return for the purchase of goods and services. However this subheading would like to limit itself to explaining briefly on withholding tax on import items.

2.5.1. Withholding tax on imports

Income tax is collected on the import of goods for commercial use and the collected amount is treated as a tax which is withheld and is creditable against the taxpayers' income tax liability for the year. Therefore, withholding tax is not a tax in the traditional sense.

The amount collected on imported goods shall be three percent of the sum of cost, insurance and freight (CIF value). If the amount of income tax collected on the imported goods results in underpayment of business income tax due for the year, as determined at the time of declaration of income tax, the tax payer is required to pay the difference with the declaration. If the amount represents an overpayment of income tax due for the year, the tax authority shall, after ensuring the accuracy of the books and records, refund the taxpayer the amount overpaid within three months. The tax authority does this pursuant to article no. 76 of the proclamation no. 286/2002. According to this article, refund to the taxpayer is made after compensating for other taxes he/she owes the tax authority.

Goods imported by the following individuals and firms are exempted from the 3 percent withholding tax imposed on commercial import items. The individuals and firms that enjoy such privilege include:

- Federal and regional offices covered in the definition of public offices stipulated in the Federal

Government of Ethiopia Financial Administration Proclamation No.648/2009.

- Nonprofit and nongovernmental organizations and associations, subject to the provision of registration certificate issued by Ministry of Justice or an authorized body.
- Privileged individuals to import their personal effects free of duty pursuant to the directive issued by ERCA
- Individuals and organizations allowed to import duty-free items pursuant to category two of the customs tariff.
- International organizations, foreign diplomat, consular missionaries, and their members who, in line with diplomatic and other international agreements, are exempted from profit tax
- Individuals and organizations who are exempted from income tax by federal and regional investment authority. However these Individuals and organizations are subject to provide evidence that authenticate privileges of such a kind,
- raw materials and capital inputs like spare parts used by individuals and organizations licensed to engage in the activities of production are exempted from a three percent withholding tax provided that the inputs are not directly used for commercial purpose. However an industry owner, as read in the proclamation no.286/2002, shall pay a two percent withholding tax when the item produced using the foregoing inputs is made available for sale in the market.
- capital goods imported into the country for the establishment or development of industry or power generation or transportation facilities. However, the importer is subject to provide evidence, from the Ethiopian Investment Authority or from concerned bodies, that authenticates the imported items are capital goods and are not to be directly used for commercial purpose,
- gift items, advertising items, sample of goods,
- individuals and organization engaged in the activities of mining and petroleum for they are governed pursuant to a special tax law.

2.6. The base of computation for customs duty and other taxes on my new or used television?

2.6.1. Customs duty and other taxes on your new television

Customs duty and other taxes on your new television are calculated based on its duty paying value (DPV). The DPV is the actual total cost of your new television i.e. cost + insurance + freight (CIF). Cost stands for the transaction value and other related costs or payment made in exchange for the purchase of your television. Insurance represents the money or premium that is paid to deliver your television to a prescribed customs port. Freight is money paid for the commercial means of transport for delivering your television up to the first customs port. The price in the receipt for the television can be accepted by customs officers to determine DPV of the TV. However customs officers may refuse to accept the receipt for the TV when they have doubts about its verity. In the event of a doubt, the officers use DPV of the goods captured in ERCA's data base to calculate customs duty and other taxes on your television.

Consider a typical example: you have brought in a new television with a manufacturing year of 2012 and it's Duty Paying Value (DPV) =cost +Insurance+ freight= 15340 birr. How do you think customs duty and other taxes are calculated? To determine customs duty and other taxes on the television, you may use the following five key steps.

Step 1. The first step is to calculate customs duty payable on the television. ERCA often charge 30 percent of the duty paying value of your television, i.e. (15340 x 30%). Hence you are liable to pay customs duty of 4602 birr.

Step 2. Having calculated customs duty, next is determining the payable excise tax. In this step, you multiply the sum of duty paying value and customs duty by excise tax rate (15340+ 4602) x 10%. This gives you 1994.2 birr which is the payable excise tax.

Step 3. This step shows the way value added tax is calculated. In this step, the importer multiplies the sum of duty paying value, customs duty and excise tax by value added tax rate (15340+ 4602+ 1994.2) x 15%. The result of this calculation is 3290.43 birr, which is VAT to be paid on the automobile.

Step 4. Calculating surtax, involves multiplying the sum of duty paying value, customs duty, excise tax and VAT, by surtax rate (15340+ 4602+ 1994.2 + 3290.43) X 10%. Accordingly the payable surtax is 2522.66 birr.

Step 5. The fifth step is to calculate withholding tax. In this step, the importer multiplies the duty paying value by withholding tax rate i.e. 15340x 3%. The result is 460.2 birr which is the withholding tax to be paid.

The last step involves adding the payable customs duty, excise tax, value added tax, surtax and withholding tax to arrive at the figure of the total payable customs duty and other taxes. Accordingly the calculation results in a sum of 12869.49=4602+ 1994.2 + 3290.43+2522.66 + 460.2.

2.6.2. Calculating customs duty and other taxes on used television

Imagine you have imported a used television that was manufactured in the year 2012. You might have imported it into Ethiopia one or two or three years after its manufacturing year. How do you think the customs duty and tax on your television can be calculated? The net duty paying value (DPV) is the base for calculating customs duty and tax due. It is equal to the initial duty paying value of your television minus its accumulated depreciation value. This page illustrates the computation of net duty paying value of the television using the following example.

	Manufacturing year of the television	Year of importation	Initial DPV in birr	Annual depreciation= 10% of initial DPV	Accumulated depreciation rate	Accumulated depreciation in birr	Net /current DPV in birr as against the year of importation
1	2012	2012	15340	-	-	-	15340
2		2013	15340	1534	10%	1534	13806
3		2014	15340	1534	20%	3068	12272
4		2015 & above	15340	1534	30%	4602	10738

It is indicated in the table above that no depreciation is deducted from the initial DPV of the television as it is imported in its manufacturing year and considered to be new. However a 10 percent annual

depreciation is deducted for the television imported within one of the first three years since the year of manufacturing. Accordingly a 10% or 20% or 30% deduction of depreciation is respectively made from the initial duty paying value of the television imported in 2013, or 2014 or 2015. Hence the net duty paying value of the car has gone down to 13806 in 2013 from 15340 in 2012. This figure has further reduced to 12272 and 10738 respectively, as the television is imported in 2014 or 2015. However, the rate of depreciation is constant for a television imported three years after its manufacturing year, hence the net DPV also remains constant. The accumulated rate of depreciation applicable for the purpose of calculating the net DPV is restricted not to exceed 30 percent by statute of the Ethiopian Revenues and Customs Authority if the television is imported three years after its manufacturing year. This has resulted in a net DPV of 10738 birr. Once you arrive at the net DPV, the next step is to calculate the tax and customs duty on the TV. To accomplish this, follow the sequence of steps explained above in sub topic 2.6.1.

2.7. Documents required for importing Commercial goods

- Import licence
- Trade licence
- Bank permit
- Tax payers Identification number
- Permit from regulatory bodies
- Customs Declaration with supporting documents (Bill of loading, Invoice, packing list etc.)

Reference:- Proclamation No. 307/2002, 570/2008, 610/2008 and directive no 18/2009; Income tax proclamation No 286/2002; *Customs proclamation No. 622/2009*; Proclamation No. 285/2002; Training material on withholding tax issued in March 2010; Customs tariff amendment no.1, 1996 edition; Ethiopian Customs Tariff, Volume 1 and 2, 2007 Version;

3. Requirements to be met by travelers (including the Ethiopian Diaspora) who enter or leave Ethiopia carrying foreign and local currency

Any non-resident traveler arriving in Ethiopia must declare to customs at the entry point any cash in excess of \$3000 USD or its equivalent in other foreign currencies. This must be done by filling out a customs declaration form.

When departing Ethiopia, non-resident travelers, without the proper documentation for the origin of the currency may not carry cash in excess of \$3000 USD or its equivalent in other foreign currencies.

When an Ethiopian national or a foreigner residing in Ethiopia wishes to leave Ethiopia with cash in excess of the above mentioned sum, she/he must present a bank advice to customs officials at the point of departure if the currency was purchased from a bank. Alternatively, the traveler must present a valid customs declaration obtained at the point of entry to Ethiopia if the foreign currency was originally brought into Ethiopia from abroad. However, travelers should be aware that the bank advice or customs declaration is invalid if 45 days or more have elapsed since the date of issue.

Ethiopian national or a foreign citizen of Ethiopian origin who resides abroad must present bank advice to customs at the border for the cash in excess of \$3000 USD or its equivalent in other foreign currency. Or

the traveler must present customs declaration obtained at the point of entry to Ethiopia if the foreign exchange is originally brought in from abroad.

When exiting Ethiopia, Foreign nationals who stayed in Ethiopia for business, and/or tourism purpose must present bank advice for cash in excess of \$3000 USD or its equivalent in other foreign currency. Alternatively, they must present a customs declaration obtained at the point of entry to Ethiopia if the foreign exchange was originally brought in from abroad. This must be done before the expiration date of their visa for Ethiopia.

Transit travelers who stayed in Ethiopia for over 24 hours may carry cash in excess of \$3000 USD or its equivalent in other currencies upon presentation of a customs declaration obtained at the point of entry to Ethiopia.

Employees in embassies and foreign organizations or Temporary workers in embassies and foreign or those who arrived Ethiopia to attend workshops/seminars or to deliver training may obtain foreign currency in excess of \$3000 USD from a bank, or from the accounts department of the embassy or the foreign organization. In this case, the traveler leaving Ethiopia shall produce a bank advice or evidence that proves the currency is paid out to them from the accounts of the embassy or the foreign organization.

Any traveler entering or departing Ethiopia may carry notes up to 200 birr (local currency).

Reference

Amharic Foreign Currency Directive issued by National Bank of Ethiopia, Ref. ብወ-ምዳ/ወ-ምስጥ/472/09
Dated ግንቦት (May) 25 ቀን 2001